

Ø

Grænsen

Magasinet om mindretal,
sprog og kultur

Nr. 1
Februar 2026

Sydslesvigsk
sangerinde er i
København efter
20 år i New York

GRÆNSEFORENINGEN

Foto: Iben Gad

06 Sydslesviger laver album i ny genre

Efter 20 år som jazzsangerinde i New York er sydslesvigske Tine Bruhn rykket til København. Hun drømmer om flere koncerter og at lave et nyt album i en ny genre.

Foto: Poul Struve Nielsen/Grænseforeningen

14 Sydslesvigske kunstnere på Mikkelfberg

De to sydslesvigske kunstnere Hans Busch-Alsen og Ingrid Nørgaard åbner den nye sæson på Mikkelfberg, som nu udstiller kunst fra Sydslesvig i to rum, som her vises frem af leder Lisbeth Bredholt Christensen og kurator Grethe Bay.

Foto: Poul Struve Nielsen/Grænseforeningen

20 Kan vi i nutidens Europa lære af, hvordan det i Slesvig tidligere er lykkedes at gå fra krig til fred, forsoning og samarbejde? Interview med tidligere leder af det dansk-ukrainske ungdomshus i Kiev, Julie Arnfred Bojesen (billedet), og Sydslesvigsk Forenings generalsekretær Lasse Rodewald.

Foto: Alexander Leicht Rygaard/Grænseforeningen

38 Grænseforeningens lokalforening i Ringkøbing og Omegn er veldrevet og med et højt aktivitetsniveau. Mød tre af de vestjyske ildsjæle.

- 04 Nyt fra grænselandet
- 05 Leder: Er mindretallet en medlemsklub?
- 06 "Jeg er stadigvæk ikke dér, hvor jeg gerne vil være"
- 14 Mikkelsen giver mere plads til kunstnere fra Sydslesvig
- 20 Med vilje og forståelse kan man komme videre
- 30 Mødt med kærlighed
- 34 Unge sydslesvigere – en naturlig del af folkefællesskabet
- 36 Opbakning til folkemøde i grænselandet
- 38 Her går det godt
- 42 Nyt fra lokalforeningerne
- 48 Plakat for årsmøderne 2026 præsenteret

Foto: Freja Griebel, Grænseforeningen.

Gitte Hougaard-Werner på vej til nytårskur.

Mindretallet til nytårskur for første gang

Det var en kvinde i hvide handsker og med store forventninger til dagen, som Grænseforeningen tog imod på hendes hotel i Nyhavn, før turen gik med taxa til Christiansborg Slot til møde med Hans Majestæt Kong Frederik den 10.

Formand for Sydslesvigsk Forening (SSF), Gitte Hougaard-Werner, skrev historie, da hun som den første sydslesviger deltog i en nytårskur hos kongehuset.

Også formanden for Bund Deutscher Nordschleswiger (BDN), det tyske mindretal i Sønderjyllands organisation, Hinrich Jürgensen, var for første gang til nytårskur hos kongen.

Kongehuset meddelte sidste år, at de traditionelle nytårskure bliver fornyet for at sikre en større repræsentativ og geografisk bredde i deltagerkredsen. Kongehuset afholder flere forskellige nytårskure, men i den her sammenhæng er det relevante, at kuren for landsorganisationer er blevet udvidet fra ca. 30 til 100 inviterede organisationer, foreninger og fonde.

Det er så her, at SSF og BDN er blevet inviteret med. Hver forening har mulighed for at sende én repræsentant.

Det danske mindretal støtter Grønland og Danmark

“Sikke nogle tider vi lever i. Desværre ser vi konturerne af en ny verdensorden.

En orden der ikke er baseret på international lov, aftaler og konventioner, men på den ‘rå’ magt – især militærisk magt, sagde formanden for det danske mindretals parti Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), Sybilla Nitsch, i sin velkomsttale til SSWs nytårsreception.

“Beskyttelse af mindretal kræver overholdelse af klare internationale regler, traktater og love,” fortsatte hun.

Grænseforeningens elevambassadører kommer fra Danmarks bedste gymnasium

Det tyske mindretals gymnasium i Aabenraa er ifølge en analyse fra den liberale tænketank CEPOS Danmarks bedste. Det er et af de tre gymnasier, hvor Grænseforeningens elevambassadører går. Det danske mindretals gymnasier, A.P. Møller Skolen i Slesvig og Duborg-Skolen i Flensborg, er ikke med i undersøgelsen, da de ligger i Tyskland.

Elevambassadørerne har også deltaget i Ungdommens Folkemøde i København.

“Det har været virkelig spændende at høre, hvor meget de ved om Grænseforeningen og grænselandet. Og så er det altid meget sjovt at fortælle, hvem vi er, og at vi er tyske i Danmark. Det er meget sejt, synes de fleste, for det er ikke noget, de kender meget til”, sagde en af eleverne fra det tyske gymnasium i Aabenraa, Stina Elise Sørensen, som var med på Ungdommens Folkemøde.

GRÆNSEFORENINGEN

Magasinet Grænsen nr. 1/2026 88. årgang Udgiver Grænseforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K

Ansv. redaktør Poul Struve Nielsen. Forside Iben Gad Layout Prik

Tryk Jørn Thomsen Elbo A/S Abonnement Grænseforeningen, info@graenseforeningen.dk, tlf. 3311 3063

Udgivelsesplan 2026 nr. 2: 3. april, nr. 3: 15. juni, nr. 4: 29. august, nr. 5: 12. oktober, nr. 6: 9. december.

Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.

Læs magasinet Grænsen online www.graenseforeningen.dk/graensen. ISSN: 0903-2223

Er mindretallet en medlemsklub?

Af Mirco Reimer-Elster Formand for Grænseforeningen

Er man del af det danske mindretal, når man går på en tysk skole, bor uden for Sydslesvig og ikke behersker det danske sprog?

Det spørgsmål stod tilbage, da jeg læste en artikel i Flensburg Avis om 16-årige Til Bauer fra Eutin. Den unge mand begyndte i kølvandet på dronning Margrethes abdikation at interesse sig for kongehuset. "Så meget, at han selv gerne vil være en del af mindretallet", kunne man læse i mindretalsavisen i en artikel, der i øvrigt var skrevet af en tilflytter fra Wolfsburg.

Til meldte sig i 2025 ind i Sydslesvigsk Forening (SSF). Det fremgik, at han er begyndt at lære dansk, men at det er svært at finde et dansk kursus i Eutin, der ligger i Østholsten. Forældrene har også meldt sig ind i SSF. På baggrund af dette konkluderer journalisten, at Til og hans forældre "nu også hører til" det danske mindretal."

Journalisten Andrea Müller-Kudelka kom til Flensburg Avis i 2023 fra en stilling på en tysk avis i Nedersaksen. Hun anser sig selv for at være en del af mindretallet i dag og er "gerne dens talerør", men taler med egne ord "kun sjældent" dansk og er ifølge eget udsagn "den mest tyske af alle journalister på Flensburg Avis".

Avisens chefredaktør Søren Munch – der bliver interviewet i denne udgave af magasinet – udtalte til et vintermøde i Flensburg for nyligt, at han ikke var en del af mindretallet, men en tilflytter fra Silkeborg, der arbejdede i mindretallet.

Dømt ud fra disse eksempler kan man på samme arbejdsplads finde forskellige opfattelser af, hvornår

man er en del af mindretallet. Kriterierne for at blive anerkendt som nationalt mindretal er ellers beskrevet af det tyske indenrigsministerium:

- Medlemmerne har tysk statsborgerskab
- De adskiller sig fra flertalsbefolkningen gennem eget sprog, egen kultur og historie samt en egen identitet
- De har vilje til at bevare denne identitet
- De er traditionelt, som regel gennem århundreder, hjemmehørende i Tyskland
- De er bosat inden for Tyskland i historisk forankrede bosættelsesområder

Ud fra disse kriterier er det svært at se, hvordan Til og familie kan være en del af mindretallet. Men er et medlemskab i mindretallets selverklærede kulturelle hovedorganisation ikke ensbetydende med at være med i klubben?

Det tyske mindretals hovedorganisation, Bund Deutscher Nordschleswiger, skrev for nyligt, at man som tysk tilflytter til Sønderjylland kan blive del af det tyske mindretal. Det er en bemærkelsesværdig udtalelse, idet det af København-erklæringen fremgår, at bekendelsesprincippet kun gælder danske statsborgere. Med andre ord kan en tysk tilflytter ikke blive en del af det tyske mindretal, ligesom en dansk statsborger ikke kan blive en del af det danske mindretal.

Det må være tilladt at konkludere, at ideen om det hjemmehørende og historisk forankrede mindretal ikke nødvendigvis afspejler sig i mindretallenes virkelighed i dag, hvor den gængse mindretalsforståelse lader til at være, at mindretallet er et åbent hus, hvor medlemskab er lig med mindretalsstatus.

“Jeg er stadigvæk ikke dér, hvor jeg gerne vil være”

Efter 20 år som jazzsangerinde i New York er sydslesvigske Tine Bruhn rykket til København. Hun drømmer om flere koncerter og at lave et nyt album i en ny genre.

*Af Alexander Leicht Rygaard
Foto: Iben Gad*

Lidt overraskende er Palæ Bar fyldt til randen.

Det er en onsdag eftermiddag i slutningen af november, og selvom det er den tid på året, hvor man mest af alt har lyst til at være indenfor og slubre af noget varmt, er der fortsat et par timer til fyraften. Ikke desto mindre er omgivelserne ideelle for Tine Bruhn, der efter 20 år som jazzsangerinde i New York er vant til små barer med mange mennesker.

“Jeg har faktisk aldrig været herinde før, men kun stået udenfor. Her er altid fyldt”, fortæller hun, mens vi sætter os til rette ved et lille bord i hjørnet, som er blevet reserveret til lejligheden.

Palæ Bar, der ligger i Ny Adelgade, en sidegade til Kongens Nytorv i København, er kendt for sine intime jazzkoncerter, og på væggene er billeder af jazzlegender som Billie Holiday sat op ved siden af gamle danske reklameskilte. En trompet og et valdhorn hænger ned fra loftet i hver sit hjørne, så man ikke er i tvivl om, at det her er et sted med en tilknytning til en særlig slags musik.

“Min første koncert i Danmark var i 2015 på Café Intime på Frederiksberg. Det minder en del om Palæ Bar, bortset fra at man må ryge indenfor. Det var en forfærdelig oplevelse, og jeg drak så mange fadøl for at prøve at smøre stemmen. Men det hjalp ikke rigtigt, og det var virkelig en udfordring at synge på grund af al den cigaretrøg”, griner Tine Bruhn, da vi har fået serveret en juleøl og en alkoholfri øl. Tine Bruhn er født og opvokset i Flensborg som en del af det danske mindretal i Sydslesvig, men har brugt det meste af sit liv på at

forfølge drømmen om en karriere i jazzmusikken i USA. Gennem årene er det blevet til utallige koncerter og to albums. Coronapandemien betød imidlertid, at hun søgte tilbage på tværs af Atlanten og endte med at slå sig ned i København hos sin danske kæreste Tue, som hun havde mødt i New York. I dag bor de to delvist i en lejlighed i Valby og på en firlænget gård i den midtsjællandske landsby Mørkøv Kirkeby, hvorfra Tine Bruhn på ny forsøger at få gang i musikkarrieren.

“Det var slet ikke i mine tanker, at jeg skulle flytte væk fra USA. Det skete egentlig bare. ‘Life happens’. Jeg havde aldrig boet i Danmark, før jeg flyttede ind hos min kæreste”, forklarer hun.

Kvart i Fire

På trods af de mange år i USA er Tine Bruhn et forholdsvist kendt navn i Sydslesvig. Hun har givet flere koncerter i Flensborg, når hun har været på besøg i Europa, og i sine unge år var hun en del af den vellidte a cappella-kvartet ‘Kvart i Fire’.

“Vi sang sammen gennem fem år og blev faktisk ret gode. Vi kørte Sydslesvig tyndt og havde ofte koncerter hver weekend. Det var til skolefester, foreningsarrangementer og valgaftener. Ja, alt muligt. Vi har faktisk også optrådt til Grænseforeningens Sendemandsmøde i Nyborg, men jeg kan ikke huske årstallet”, siger Tine Bruhn, der endda oplevede at blive kritiseret i det danske mindretals avis, Flensborg Avis, på grund af en optræden.

“Vi gav engang koncert til et valg-møde for det tyske parti SPD. Det blev nogle fra mindretallet ret sure over, og der kom flere læserbreve i Flensborg Avis. De mente ikke,

Sydslesvigske Tine Bruhn har levet som jazzsangerinde i New York i 20 år. Grænseforeningen satte hende stævne på det klassiske jazzværtshus Palæ Bar i Ny Adelgade i København, hvor hun bor nu.

at det kunne være rigtigt, at fire unge fra mindretallets gymnasium (Duborg-Skolen, red.) skulle synge til et arrangement for SPD. Så måtte vi jo forklare, at vi altså ikke var politiske og jo også skulle optræde hos mindretallets parti, SSW”, siger Tine Bruhn.

Et kald at synge

Tine Bruhn har sunget hele livet. Hun husker, at hun allerede i børnehaven syntes, det var sjovt at synge og stå i front. Og da hun begyndte til kor, fik hun hurtigt flere solosange.

“Jeg tror, at jeg fra en ung alder oplevede, at jeg var god til at synge, og at jeg elskede musik. Det var ligesom et kald på en eller anden måde. Jeg kunne godt lide at stå på en scene. Og langsomt udviklede sig den der drøm om at blive berømt. Jeg har da også stået foran et spejl med en hårbørste og leget Sanne Salomonsen”, siger Tine Bruhn.

Det var Tine Bruhns mor, der introducerede hende for jazzmusikken. Hun spillede lidt forskellige plader derhjemme og tog hende ofte med til koncerter på Flensborghus, der er centrum for det danske foreningsliv i Sydslesvig.

“Jeg husker det som om, at der var koncerter konstant, enten klassisk eller jazz. Jeg har hørt bl.a. Danmarks Radios Big Band og den verdensberømte jazzbassist Niels-Henning Ørsted Pedersen flere gange. Det var virkelig godt”, siger hun.

“Jeg husker også en koncert med den danske sangerinde Trinélise Væring. Hun sang nogle superfede sange, drak et glas rødvin, og på et tidspunkt tog hun så sine højhælede sko af, for dem gad hun ikke

have på mere. Det var jeg helt vild med. Jeg synes bare, at hun var for sej og tænkte, at det der ville jeg også. På det tidspunkt gik jeg i 3.g og havde store drømme”, tilføjer Tine Bruhn.

Et semester blev til et halvt liv

Ikke længe efter sker der to ting, som får afgørende betydning for Tine Bruhns videre vej i musikken. Efter at have indspillet CD'en 'Go 4 It!', som Grænseforeningen bl.a. støttede, vælger 'Kvart i Fire' at gå hver til sit. Omkring samme tid møder Tine Bruhn den sønderborgske musiker Mads Granum, der i dag bl.a. er kendt for sit bidrag til den danske salmebog.

“Han var netop kommet hjem fra Boston, hvor han havde studeret på Berklee College of Music. Vi lavede en koncert sammen, hvor han havde en japansk trommeslager med, som han havde studeret med. De to havde bare et helt andet musikalsk sprog, som jeg slet ikke havde oplevet endnu i Flensborg. Det var meget internationalt og meget inspirerende. Det skulle jeg altså prøve”, siger Tine Bruhn.

I 1998 bliver Tine Bruhn student og rejser til Boston. Det er hendes bedsteforældre, der har foræret hende et enkelt semester i gave, uden at vide at det blev begyndelsen på mere end 20 år, hvor deres barnebarn havde fast adresse i USA.

“Det var en kæmpe oplevelse at lande i USA dengang.

Jeg tog en taxa til Berklee og blev indkvarteret på et værelse med to senge. Jeg havde ikke andet med end en kuffert med tøj, en sovepose, min bamse og så 15 CD'er, bl.a. Søs Fengers 'On Holiday'. Det var en af mine første jazzplader, og jeg synes, at den var vildt fed, fordi det var noget med at være på ferie. Det var først langt senere, at jeg forstod, at den hedder sådan, fordi hun synger Billie Holiday-sange", griner Tine Bruhn.

Den anden seng på værelset blev senere på dagen fyldt ud af amerikanske Chrissa fra Miami.

"Hun havde de længste lilla negle med måner og stjerner på. Hun var så amerikansk og var bare en total 'beach girl'. Men vi endte med at blive rigtig gode venner, og jeg besøgte hende faktisk sidste år i North Carolina", siger hun.

Tine Bruhn fortæller, at hun dengang regnede med at tilbringe et halvt år i USA. Og så skulle hun altså hjem og studere, sandsynligvis i København.

"Jeg tror, jeg var meget naiv dengang. Jeg havde ikke høje tanker om amerikanerne og tænkte nok, at de var lidt dumme og uden kultur. Men jeg faldt bare fladask for deres åbenhed og den musik, jeg mødte. Jeg blev så optaget af amerikansk kultur og historie. De sortes historie. Og de lærere, jeg mødte, var bare megadygtige", siger hun.

"Jeg havde også mange gode lærere i Sydslesvig, særligt musiklærerne, men det var bare på et andet niveau på Berklee. Jeg husker tydeligt min første sanglærer Donna McElroy. Hun var sådan en stor, sort kvinde med så meget personlighed. Som det første satte hun mig til at synge 'Amazing Grace', og jeg tænkte, 'det kan jeg da sagtens', men hold op, hvor er der meget, man ikke ved", fortæller Tine Bruhn.

If I can make it here

Det lykkedes løbende Tine Bruhn at skrabe penge sammen, så hun kunne færdiggøre uddannelsen på Berklee, og efter tre år i Boston er hun klar til at forsøge sig på den amerikansk jazzscene i en af de helt store byer. Sammen med sin daværende amerikanske kæreste ender valget på New York.

"Vi kiggede også på Los Angeles, men vi havde simpelthen ikke råd til flybilletten. Så det blev New York, hvor vi kunne leje en flyttebil for 19 dollars", siger Tine Bruhn, der kort efter ankomsten til byen, der aldrig sover, fik et arbejde som tjener på en restaurant i Greenwich Village i den sydvestlige del af Manhattan.

"Jeg havde aldrig tænkt, at jeg skulle arbejde på en

Opvækst i dansk familie

Tine Bruhn er født og opvokset i Flensborg og kommer fra "en meget dansk familie". I skoletiden syntes hun, at der blev talt for meget tysk i frikvarterne. Hun havde selv en del familie i Danmark og var ofte på ferie i Danmark. "Jeg var helt klart tiltrukket af Skandinavien. Jeg har aldrig interesseret mig særligt meget for Tyskland", siger hun. Selvom hun i dag fortsat taler tysk, bruger hun det næsten aldrig. "Det er faktisk kun, hvis jeg er på besøg i Flensborg og lige skal til bageren eller lignende", siger hun. Hun oplevede opvæksten i det danske mindretal i Sydslesvig som meget tryk: "Jeg er så glad for min opvækst. Det er virkelig en gave at vokse op med to sprog. I dag elsker jeg at fortælle om Sydslesvig og grænselandets historie. Det sidder faktisk ret dybt i mig", siger hun.

restaurant. Det var alt for stressende, syntes jeg. Men jeg blev faktisk ret vild med det og endte med at være samme sted i syv år”, siger hun.

Tilfældigvis lå der ved siden af restauranten en lille jazzbar ved navn ‘Zinc Bar’, som skulle vise sig at blive Tine Bruhns andet hjem.

“Det var et lillebitte sted nede i en kælder med meget mørk belysning og nærmest ingen scene. Det var en helt anden verden, og der var altid den vildeste musik. Det første år hang jeg bare ud der efter arbejde og lærte en masse folk at kende”, fortæller Tine Bruhn.

“På et tidspunkt spørger jeg så barens chef, om det ikke er på tide, at jeg får en fast koncerttid. Og på den måde fik jeg lov til at spille en onsdag først på aftenen en gang om måneden. Det var stort. Og siden da har det været faktisk min hjemmebane i New York, og jeg har holdt mange koncerter der, og de har været loyale overfor mig”, tilføjer hun.

I 2009 udgiver hun albummet ‘Entranced’, der i 2013 bliver fulgt op af albummet ‘Nearness’. Begge albums er med til at etablere hende som et respekteret navn på den newyorkske jazzscene og skaffer hende koncerter mange steder i og udenfor byen. Og i en god rum tid lever hun et forrygende liv.

“Der var mange dage, hvor jeg arbejdede på restauranten til omkring midnat og tog videre til jazzbaren for at mødes med mine venner. Så sad man der og drak whisky og lyttede til god musik. Klokkerne tre eller fire gik man så hjem, og klokken 11 var man så på arbejde igen. Og det var vildt inspirerende, fordi musikken hver aften var på top, top, top niveau. I den periode var jeg aldrig i tvivl om, at jeg var landet det rigtige sted”, siger Tine Bruhn.

“Men det var også hårdt, for man tjener ingen penge som musiker i New York. Jeg har aldrig kunnet leve af musikken. På den måde var det altid sjovt og altid svært at være i byen. Tiden er fløjet afsted, men jeg har også brugt meget energi på at tænke over, hvordan jeg skulle betale mine regninger og overleve”, fortæller hun.

En ny identitet

I dag har Tine Bruhn efterhånden fundet sig godt til rette i Danmark. Inden verden lukkede ned som følge af coronapandemien, nåede hun at spille to udsolgte koncerter på det kendte jazzspillested Montmartre i København, og det gav hende ny selvtillid.

“Det var en hyldestkoncert til Joni Mitchell, der fyldte 75 år i 2018. Det følte meget som en milepæl at have

udsolgt et af de vigtigste jazzsteder i København, og jeg var så klar på at arbejde videre med det. Men så gik alt i stå”, siger hun.

Ikke desto mindre gav det hende en retning at arbejde i. Den canadiske sangerinde Joni Mitchell blandede elementer af folk, jazz og rock, og det samme forsøger Tine Bruhn nu at gøre.

“Det har været svært at finde ud af, hvor jeg hører til i Danmark som musiker. I New York tog det jo også lang tid at komme ind i jazzmiljøet. Og nu har jeg skullet opbygge en ny musikalsk identitet. Jeg kan mærke, at jeg er ved at være det

Et liv på tværs af Atlanten

Selvom Tine Bruhn nu bor i Danmark, er hun på ingen måde færdig med New York og USA. I januar skal hun tilbringe et par uger i New York og besøge gamle venner. Og ved siden af sangkarrieren har hun arbejdet med at arrangere jazzfestivaler og -koncerter i Danmark, hvor hun takket være sine år i New York har et godt netværk at trække på.

Tine Bruhn er også koncertarrangør og har blandt andet været drivkraft i festivalen *uby & Friends*, som foreningen "Jazz på Nørrebro" arrangerer. Festivalen bød på RnB, jazz, americana, roots og verdensmusik på Den Røde Plads, der er en offentlig plads ved Nørrebrohallen. Her har hun også været med til at placere en af grænselandets store kulturbegivenheder i hjertet af hovedstaden i form af Tønder Festivals såkaldte 'Friendly Takeover', en minifestival i juli på Den Røde Plads med navne, der også optræder på Tønder Festival i august.

rigtige sted, men jeg er stadigvæk ikke dér, hvor jeg gerne vil være", siger hun.
"Næste projekt er at lave en ny plade. Jeg har jo lavet to, og jeg kan bare mærke, at jeg skal have noget mere ud. Jeg har bare ikke vidst, hvad skulle være, og hvordan jeg fandt ud af det. Men nu er jeg ved at have en idé, der faktisk gør mig spændt. Jeg er stadig i gang med at dykke ned i genren og lære andres musik. Det gør man også i jazzen", siger Tine Bruhn, der også nævner amerikanske Bob Dylan, Gillian Welch og Bonnie Raitt som andre inspirationer. Når interviewet her udkommer i februar, har Tine Bruhn faktisk spillet to koncerter på Det lille Teater i Flensborg, en julekoncert i Veterslev Kirke nær Ringsted samt en nytårskoncert i januar hos Grænseforeningen Aarhus. Det bliver en slags startskud for det nye projekt. "Jeg glæder mig. Jeg har altid elsket at komme til Flensborg. Det er jo mit hjem", slutter Tine Bruhn.

Mikkelberg giver mere plads til kunstnere fra Sydslesvig

To lokaler hos Center for nordisk kunst og cricket i Hatsted bliver nu brugt til at vise sydslesvigske kunstneres værker

Hele enden af et af udstillingslokalerne på Mikkelberg er et stort vindue ud mod skoven. Så er man da sikker på, at udsigten ændrer sig med årets gang. Om vinteren er træerne nøgne. Tilsat hvidt, hvis det sner. Til foråret, når åbningsudstillingen har kørt i noget tid, bliver udsigten præget af grønne nuancer. Det bliver mere mørkegrønt hen over sommeren, og i efteråret blander de gule og brune farver sig, når vi nærmer os løvfaldet.

En bemærkning om, at det store vindue minder om Fuglsang Kunstmuseum på Lolland får Leder af Mikkelberg Kunstcenter, Lisbeth Bredholt Christensen til at sige:

“Mange, især tyskere, siger Wauw. Og så kommer de til at tænke på Louisiana i nordsjællandske Humlebæk.”

Lederen af kunstcentret viser forberedelserne til de kommende sydslesvigske udstillinger frem sammen med kurator og kunsthistoriker Grethe Bay. De er enige om, at arkitekturen i hvert fald er meget dansk. Og sådan skal den være. Som der i udstillingsrummet, som kaldes Rød Stue, er et smukt vindue mod de skiftende årstider, er Mikkelberg et vindue i Tyskland mod den nordiske kunst.

Tekst og foto: Poul Struve Nielsen

Leder af Mikkelsen
Lisbeth Bredholt
Christensen og
kurator Grethe Bay
viser udstillings-
rummene frem.

“Det er værkerne, der udstilles på Mikkkelberg også. Museet har alene fokus på det nordiske. Der har aldrig været udstillet noget, som kommer fra syd for Ejderen. Det er der andre kunstmuseer i Slesvig-Holsten, som tager sig af”, tilføjer Lisbeth Bredsholdt Christensen.

Når centret åbner igen den 28. februar, vil Mikkkelberg som noget nyt ved siden af de skiftende udstillinger, hvert år også vise udstillinger med forbindelse til Sydslesvig. Disse udstillinger hænger et år ad gangen i Rød Stue. Det kan være kunst fra Sydslesvig, kunst om Sydslesvig eller kunst givet til Sydslesvig. På den måde vil der altid være en mindretalsoplevelse under besøg på Mikkkelberg.

På møllens førstesal og i Rød Stue udstilles i hele sæsonen 2026 de to sydslesvigske malere Ingrid Nør-

gaard (1913-2002) og Hans Busch-Alsen (1900-1990). Udstillingen er blevet til i samarbejde med billedsamlingen fra den kulturelle, sydslesvigske hovedorganisation Sydslesvigsk Forenings (SSF) billedsamling.

To kunstnere, to lokaler

“Sven Havsteen-Mikkelsen har lavet fine mosaikker på møllen, som udgør Mikkkelbergs oprindelige bygning. Det er hans søn, arkitekten Allan Havsteen-Mikkelsen, der har tegnet de nyere tilbygninger til Mikkkelberg, som stod færdig i 1988,” fortæller Grethe Bay. Han er siden blevet kendt for to kirkebyggerier. Hjeriting Kirke i Vestjylland nord for Esbjerg og Husum danske Kirke.

Loftet er sat i stand og malet.

Den første kunstner, der udstilles på førstesalen, er Ingrid Nørgaard. På grund af skrå lofter og den effekt, det kan have, udstilles hun på staffelier. Hans Busch-Alsen udstilles samtidig i Rød Stue.

“Det store udstillingslokale tager imod al slags kunst. Allan Havsteen-Mikkelsen var også meget interesseret i Færøerne og Grønland. Hans Busch-Alsen skal være i det rum,” siger Grethe Bay.

“Mikkkelberg udstiller dansk og nordisk kunst syd for den dansk-tyske grænse. Det nye er, at der bliver lokaler til danske kunstnere i Sydslesvig. Vi bliver ved at vise den danske kunst i Tyskland. Men folk skal også møde kunst, som er lavet af sydslesvigere og givet til Sydslesvig,” fortæller Lisbeth Bredholt Christensen.

“Med de sydslesvigske udstillinger sættes endnu mere fokus på den kunst, der er frembragt i Sydslesvig, eller som sydslesvigere har frembragt. Kunstforeningen i Flensborg viser mest dansk samtidskunst. Vi har også det historiske perspektiv”, tilføjer Grethe Bay.

Kuratoren og lederen af kunstcentret fortæller, at baggrunden for at udstille sydslesvigsk kunst i de to rum er, at det er vigtigt for sydslesvigerne, at de kan spejle sig i kunsten.

“Det er et vidnesbyrd om det danske og om vores identitet. Ikke fordi det nødvendigvis er bedre. Den sydslesvigske identitet bliver diskuteret i Flensborg. På Dannevirke kan man opleve det historiske. På

Vestjyllands-udstilling syd for grænsen

Ikke bare de to sydslesvigske kunstnere Hans Busch-Alsen og Ingrid Nørgaard bliver udstillet, når Mikkkelberg åbner sæsonen den 28. februar. Frem til den 7. juni kan man også se en udstilling med otte medlemmer af kunstnersammenslutningen Vestjyllandsudstillingen. Der vises maleri, skulptur, keramik, grafik og installation af Bibi Hansen. Sverre Tveito Holmen. Ole Holm Larsen. Michael Mørk. Per J. K. Pedersen. Kate Skjerning. Bjarke Regn Svendsen. Ingrid Katrine Villesen.

Dette er den første udstilling i en række, der præsenterer Vestjyllandsudstillingen syd for grænsen. Vestjyllandsudstillingen samler professionelle, anerkendte kunstnere.

Om Mikkelberg

Mikkelberg, der er beliggende i marskbyen Hatsted ca. 5 km nord for Husum i Sydslesvig, er oprindelig byens møllebjerg. På bakketoppen finder man endnu resterne af en gammel hollandsk mølle, bygget i 1710. Møllebygningen indgår nu i en række nybygninger, som tilsammen udgør kunst- og cricketcenteret. På Mikkelberg arrangeres skiftende kunst- og kulturhistoriske udstillinger foruden studiekredse og foredrag samt sang- og musikaftener, der søger at formidle nordisk livssyn og dansk væremåde. Mikkelberg samarbejder med Foreningen Norden. Bag udstillingsbygningerne er etableret en cricketbane, som danner ramme for Husum Cricketklubs hjemmekampe, men også for landskampe, hvor banen bruges som dansk hjemmebane. Stedet er bygget op af ægteparret Dinne og Henry Buhl, der i 1967 købte den forfaldne møllebygningen. Henry Buhl var leder af centeret indtil sin død i 2016.

Her ses Sven Havsteen-Mikkelsens mosaikker i møllen.

Et af Hans Busch-Alsens malerier.

Mikkelborg kan man spejle sig i sin historie og sin nu-tid,” siger Lisbeth Bredsholdt Christensen. Hun tilføjer, at gæster fra Danmark kan komme her og se, hvad Sydslesvig er, når man ser det gennem kunstens øjne.

Gæster fra Danmark

“Det kan være kunst om Sydslesvig fra alle vinkler. Det kan være sydslesvigske kunstnere, det kan være kunst, der er lavet til Sydslesvig, eller det kan være kunst, der omhandler Sydslesvig. Det er alt sammen kunst, der giver et perspektiv på det sydslesvigske eller mindretalsidentiteten. Den opstår jo ikke ud af luften. Den er nødt til at have noget materielt at spille opad,” siger hun.

Hun nævner som eksempel, at mosaikruden af Svend Havsteen-Mikkelsen i møllen er et udtryk for noget, der er givet til Sydslesvig.

“Han var nordisk orienteret og sagde, han ikke kunne lave kunst om noget syd for Ejderen”, fortæller Lisbeth Bredsholdt Christensen.

På Mikkelberg som sådan går de røde og hvide farver igen. Der gøres meget ud af at udtrykke det danske. Men det er også vigtigt at være Nordens vindue mod syd.

“Det røde og hvide var essentielt for Henry Buhl, som grundlagde Mikkelberg. Sprog og omgangstone er i øjenhøjde. Mikkelberg er et enestående vindue til dansk kultur. Vi synger fra Højskolesangbogen ved ferniseringer. Vores formidlingstekster er i to sprog, så de tyske gæster kan komme ind i det danske. Vi holder taler på dansk og har en skriftlig version på tysk til tyskere”, fortæller Grethe Bay.

Mikkelberg har nogle fremragende udstillinger og har i tidens løb udstillet virkelig store kunstnere. De senere år har budt på store udstillinger med Maja Lisa Engelhardt, Peter Brandes, familien Havsteen-Mikkelsen og færøske kunstnere. I år kommer først Vestjyllandsudstillingen, derefter den grænseoverskridende kunstnersammenslutning Den bevægede kuffert, og endelig de tre færøske brødre Torbjørn, Hans Pauli og Marius Olsen”.

Om Hans Busch-Alsen

Hans Busch-Alsen udtrykker med sin kunst landskaberne i Sydslesvig. Men han er også rejst ud og har skildret andre motiver. Han boede fra 1947 til sin død i Flensborg. Og selvom han før krigen havde opholdt sig i både Rhinlandet og Berlin, og i øvrigt kom langt omkring, så var grænselandet hans faste tilholdssted og hjemlige motivverden.

Om Ingrid Nørgaard

Ingrid Nørgaard var ikke professionel, men hun har en sydslesvigske værdi. Nu udstilles hun, mens der stadig er folk, som har kendt hende. Hun var gift med præsten Martin Nørgaard. Hun kom fra en meget dansk familie. Faderen var journalist Jensen. Afstemningsresultatet var en skuffelse for familien, som overvejede at flytte nordpå, men de blev boende i Flensborg og blev samlingssted for de danske.

For 19. gang arrangerer Rødding Højskole grænselandskursus i samarbejde med Grænseforeningen

Grænselandskursus 2026

EN VERDEN I BRAND

Nationalstat og mindretal under forandring

29. august - 4. september 2026

Europa er i krig. Rusland har invaderet Ukraine, og droner og hackerangreb rundt om i Europa spreder usikkerhed og angst: Hvor langt vil Rusland gå? Og hvor er USA med Trump ved roret på vej hen? Kan vi lære af det dansk-tyske grænseland, hvor krig blev vendt til fredelig sameksistens? Dette og andre spørgsmål behandles på dette års grænselandskursus.

Kursusvært: forstander Mads Rykind-Eriksen.

Lørdag den 29. august

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.

Kl. 16.30: Velkomst og introduktion til ugen v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 19.30: "Verden i en brydningstid: Hvor er det internationale samarbejde på vej hen?" v/ Steffen Gram, international korrespondent i DR og vært på P1-programmet "Verden ifølge Gram".

Søndag den 30. august

Kl. 9.00: "Sat her i forvirringstiden". Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 9.40: "Ukraine, en nation sammensat af 130 mindretal" v/ Jørgen Kühl, mindretalsforsker og honorarprofessor ved Europa Universitæt Flensburg.

Kl. 14.00: "Ukraine set indefra: Værdier, demokratiforståelse og forholdet til EU" v/ Flemming Splidsboel Hansen, seniorforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS).

Kl. 19.30: "Ung i en verden i brand". Personlige fortællinger fra unge fra det danske og det tyske mindretal.

Mandag den 31. august

Heldagstur til Flensborg og Vadehavet med besøg på den dansk-frisiske skole i Risum, møde med Danmarks generalkonsul Annette Lind, frisisk aftensmad på Gaststätte Bongsiel. Turleder: Mads Rykind-Eriksen.

Tirsdag den 1. september

Kl. 9.00: "Verdens skabelse ifølge den nordisk mytologi". Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 9.40: "Gamle forening, hvad nu?" v/ Thomas Rathlev Henriksen, generalsekretær i Grænseforeningen.

Kl. 14.00: "Er Zeitenwende den nye normal i tysk politik?" v/ Jesper Vind, tysklands-korrespondent ved Weekendavisen.

Kl. 19.30: "Sange om og fra grænselandet". Koncert med Sct. Jørgens Kirkes Pigekor i Rødding Frimenighedskirke.

Onsdag den 2. september

Heldagstur til Knivsberg og Egerførde.

Stævnemøder med det tyske og danske mindretal. Turleder: Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 19.30: "Sønderjyske sange og sange om Sønderjylland" v/ Mads Rykind-Eriksen.

Torsdag den 3. september

Kl. 9.00: Morgensang i Rødding Frimenighedskirke med den gribende historie om præsteparret, der mistede to sønner under Første Verdenskrig v/ frimenighedspræst Mette Geil.

Kl. 9.40: "Hvad vil vi kæmpe og dø for?" v/ Flemming Rose, chefredaktør på Frihedsbrevet.

Kl. 14.00: "Et museum for en svunden tid?"

Europas udfordringer i en ny verdensorden" v/ Friis Arne Petersen, fhv. ambassadør i Tyskland, USA og Kina og direktør i Udenrigsministeriet.

Kl. 19.00: Afslutningsmiddag med sang, gåtur og ostebuffet.

Fredag den 4. september

Kl. 8.45: "Gå da frit enhver til sit". Morgensang og afrunding v/ Mads Rykind-Eriksen. Derefter afrejse.

Praktisk

Pris: 6.300 kr. på dobbeltværelse uden bad (tillæg 1.200 kr. for enkeltværelse). 6.900 kr. på dobbeltværelse med bad. Yderligere oplysninger og fuldt program samt tilmelding på skolens hjemmeside: www.rhskole.dk

Scan og læs mere om kurset

GRÆNSEFORENINGEN

RØDDING HØJSKOLE

Med vilje og forståelse kan man komme videre

Tekst og foto: Poul Struve Nielsen

På en måde er der en parallel virkelighed i Ukraine, siger tidligere leder af det dansk-ukrainske ungdomshus i Kyiv, Julie Arnfred Bojesen.

Den gamle verdensorden er i opbrud. Det har brændt på siden den russiske angrebskrig mod Ukraine i 2022. Kan vi i nutidens Europa lære af, hvordan det tidligere er lykkedes at gå fra krig til fred, forsoning og samarbejde? Her mødes erfaringer fra Sydslesvig og Ukraine

“D er er ikke så mange, der rejser til Ukraine, så de har været glade, når jeg er kommet for at søge visum”, siger Julie Arnfred Bojesen, da vi går forbi den ukrainske ambassade, hvor flaget med den gule kornmark forneden og den blå himmel foroven vajer over de to betjente, der holder vagt ved ambassaden i det indre København. Hun er lige vendt tilbage til Danmark efter fem år som leder af det dansk-ukrainske ungdomshus i Kyiv. Her har hun været udstationeret af Dansk Kulturinstitut siden 2021. Det har dog været et turbulent ophold. “Jeg blev udstationeret, men året efter blev jeg evakueret, da krigen startede. Så pendlede jeg en periode. Men det sidste år boede jeg fast i Kyiv igen,” fortæller hun. Over porten til Flensborghus i Nørregade i Flensborg vajer Dannebrog. På generalsekretærkontoret i det danske mindretals kulturelle hovedforening, Sydslesvigsk Forening (SSF), er Lasse Rodewald ved at vænne sig til at være hjemme i Sydslesvig efter en årrække i København, først som historiestuderende, så som medarbejder på den tyske ambassade i Nordhavn, hvor han forlod jobbet som kommunikationschef for at vende tilbage til Flensborg og det danske mindretal, som han er en del af. Generalsekretæren i SSF har i sit job som ansvarlig for kultur og kommunikation på den tyske ambassade i

København også været bindeled til det tyske mindretal i Sønderjylland.

Julie Arnfred Bojesens turbulente udstationering, som blandt andet indebar en evakuering fra Kyiv, er udtryk for, hvordan det er at operere og arbejde videre på trods af, at der er krig.

Lasse Rodewalds jobskifte er udtryk for, hvor tæt og godt et samarbejde to folk kan få med hinanden, selv om de har været gennem krige og konflikter i årenes løb.

Da Danmark tabte krigen til Preussen og Østrig i 1864, måtte man vælge mellem dansk og tysk. Men i dag kan en dansksindet student fra et gymnasium i Flensborg altså læse historie på universitetet i København og få en ledende stilling i det tyske diplomati. Han kan endda vende tilbage og indtage en central position i det danske mindretal bagefter.

Et mindretal, der får opbakning og deltagelse i fejringerne af deres ➡

tyske naboer, når de holder årsmøder og går i optog med dannebrogflag gennem gaderne i de sydslesvigske byer.

Hjemme fra Kyiv

Det dansk-tyske grænseland vender vi tilbage til, når vi har hørt, hvordan krigen med Rusland ser ud fra Ukraine, hvor det har været en følelsesmæssig omvæltning for Julie Arnfred Bojesen at tage afsked med det hele.

“På en måde var det almindeligt at bo der. På en måde er der en parallel virkelighed. På en almindelig dag drak jeg morgenkaffe, tog på arbejde og havde fritidsaktiviteter og venner,” fortæller hun.

Men hun oplevede også nætter i beskyttelsesrum og jævnlige strømafbrydelser, så det skulle planlægges, hvornår man kunne vaske tøj. Om hverdagen i Kyiv i dag siger hun:

“Stemningen er meget krigspræget. Folk er slidte, stressede og bekymrede. Der er en mere tung stemning end andre steder. Folk ved, at måske er det sidste gang, de gør noget. Det kan være sidste gang,

“Stemningen er meget krigspræget. Folk er slidte, stressede og bekymrede. Der er en mere tung stemning end andre steder. Folk ved, at måske er det sidste gang, de gør noget”

Julie Arnfred Bojesen, Ukraine-ekspert

inden de skal til fronten. Man har mistet venner og familiemedlemmer,” fortæller hun.

Julie Arnfred Bojesen beskriver stemningen med, at “der er ingen lethed.”

“Man kan ikke undgå at se hvervekampagner i metroen. I Mykolaiv, som ligger tæt på fronten, er der også advarsler mod at samle metalrester op fra jorden. Men folk i Kyiv går på cafe. Selv om der er luftangreb om natten, så ingen får sovet, møder alle på arbejde om morgenen. De er trætte, men det skal fungere. Der er også lyden af generatorer, som butikker og cafeer starter, når der er strømsvigt.”

I Danmark har vi en debat om at ‘preppe’, som man siger, når det gælder om at have en beholdning af de mest basale ting til en krisesituation. I Ukraine er det ikke noget, man taler om. Det er noget, man gør.

“Jo, jeg har vænnet mig til at preppe, og det bedste preppertip er at have en god, batteridrevet lampe,” siger Julie Arnfred Bojesen. Og dermed er det konstateret, at mobiltelefoner ikke lyser tilstrækkeligt op.

Sprog og nationalitet

I det dansk-tyske grænseland tales der dansk, tysk, frisisk, sønderjysk og plattysk. Før nationalismen blomstrede fra begyndelsen af 1800-tallet var det ikke så vigtigt. Museumsinspektør ved Københavns Museum Jacob Ingemann Parby skriver i artiklen ‘Tysk kunne høres overalt’ i Politiken Historie (august 2021), at de fleste borgere i 1700-tallets København havde tyske børnepiger, så børnene kunne lære sproget. ‘Dansk talte kun bønderne’, skriver han. Hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg var de meste folkerige egne i Danmark.

Men Danmark ændredes sig fundamentalt i 1800-tallet. I 1807 bombarderede englænderne København og tog flåden. I 1813 mistede Danmark Norge. Efter de slesvigske krige i 1848-51 og i 1864 mistede Danmark hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg. Da kampene på slagmarken var slut, begyndte for alvor kampen om sproget. Hvilket sprog, man brugte, blev en vigtig identitetsmarkør, som havde betydning for, hvor man hørte til. Og det tyske var ikke længere god tone i den danske hovedstad.

Også i dag har sproget stor betydning, og det er vigtige rettigheder for mindretallene på begge sider af grænsen, at mindretallene har deres egen skoler og gymnasier, hvor der undervises på dansk i Sydslesvig og på tysk i Sønderjylland.

Det foregår alt sammen meget fredeligt.

“I 1990’erne i Flensborg blev der gjort en større forskel

end i dag,” husker Lasse Rodewald, som er student fra det danske gymnasium i Flensborg.

“Jeg har aldrig følt mig andet end accepteret i det tyske samfund.

Men vi havde ingen kontakt til det tyske mindretal. Det mødte jeg først i København. Men vi vidste om hinanden, at vi var der,” tilføjer han. I dag mødes mindretalenes unge på tværs af grænsen som deltagere i Grænseforeningens elevambassadørprojekt, hvor både de danske gymnasier i Slesvig og Flensborg samt det tyske gymnasium i Aabenraa mødes og sammen lærer at formidle til andre, hvad det vil sige at være ung i et mindretal.

Kompliceret i Ukraine

Mens der i det dansk-tyske grænseland er en klar skelnen, som også er sproglig, er det hele mere kompliceret i Ukraine.

“Opfattelsen af national identitet i Ukraine er meget anderledes end i Danmark. Ukraine har altid været besat af andre stormagter: Polen, Litauen, det osmanniske rige. Det har også været besat af forskellige formater af Rusland,” fortæller Julie Arnfred Bojesen.

I 1917, som var året for den russiske revolution, var der også revolution i Ukraine.

“Der var et år med selvstændighed og kampe mellem magtgrupper i Ukraine, før landet blev indlemmet i Sovjetunionen, men den nationale identitet har ikke fået lov plads og frihed til at udvikle sig i større skala, før Ukraine blev selvstændigt i 1991,” fortæller hun og tilføjer: “Hvad nationalitet angår, kan man i Ukraine ikke bare definere det efter, hvilket sprog man taler. Udover russisk og ukrainsk er der også ungarsk-talende grupper og mikroetniske grupper i bjergene. ➔

Der er tatarer, som er et tyrkisk-muslimsk folk. Sovjetunionen russificerede Ukraine og påtvang det russiske sprog. Russisk var det dannede sprog. Det var det, man lærte. Der har været talt russisk. Andre sprog har været bondske.”

Så den historiske ballast, ukrainerne har haft med sig ved uafhængigheden, er altså at kulturfæren har været russisk, og narrativet har været, at magten lå i Moskva.

“Russisk sprog dominerede også efter selvstændigheden og helt frem til 2014, hvor værdighedsrevolutionen startede, da præsidenten vendte sig mod Rusland og ikke mod EU. Derefter var der en identitetsvækkelse, hvor de unge generationer ville være ukrainske. Det var ikke primært rettet mod vesten, men mod at være ukrainsk. Man fandt blandt andet folkloretaditionerne frem,” siger Julie Arnfred Bojesen.

På den måde kan man måske drage en parallel til Danmark efter 1864, hvor højskolebevægelsen blomstrede, og bønderne blev dannede i en udvikling, der næsten havde karakter af en national vækkelse, med det danske sprog, Danmarks historie og det særlige ved dansk kultur som brændstof.

Gensidig kulturel indflydelse

“Der er ikke tvivl om, at der er en stor gensidig kulturel indflydelse mellem Danmark og Tyskland. Meget kommer fra de tysktalende områder, men udvekslingen har altid været gensidig. Kongefamilien udgør også en del af forbindelsen. Den danske forfatter H.C. Andersen, den danske billedhugger Thorvaldsen, den tyske maler David Friedrich. Der er kæmpe kulturel sammenhæng mellem dansk og tysk, og indflydelsen er gået begge veje,” nævner Lasse Rodewald.

Som nuværende generalsekretær i det danske mindretals kulturelle hovedorganisation og tidligere ansvarlig for kulturområdet på den tyske ambassade har han beskæftiget sig en del med både dansk og tysk kultur.

“I mit gamle arbejde kombinerede jeg det danske og det tyske. Der er i dag et historisk godt forhold mellem Danmark og Tyskland. Når vi tager det lange historiske kig, kan vi også sige, at vi måske vender tilbage til, hvordan forholdet var før begyndelse af 1800-tallet og i slutningen af 1700-tallet,” siger han.

“Selvom en vigtig forskel i dag er en større bevidsthed om et nationalt tilhørsforhold, noget menneskerne ikke nødvendigvis havde samme bevidsthed om for tre århundrede år siden. At det lykkedes at kombinere fortidens nærmest naturlige naboskab med en

positiv national bevidsthed, anser jeg for en kerne i vores mindretalsmodel,” siger Lasse Rodewald.

Skel, også mellem generationer

I Ukraine er det ikke sproget, der er definerende for, hvordan folk identificerer sig.

“Flere yngre mennesker, der er født efter 1991, taler ukrainsk som et aktivt valg, fordi det er deres standpunkt. Men jeg har været mange steder, hvor de taler russisk, men opfatter sig som ukrainske inklusive i hovedstaden Kyiv. Mange er flygtet fra det russisktalende Donetsk i 2014 og igen i 2022 og ville aldrig identificere sig som russiske,” fortæller Julie Arnfred Bojesen.

Hun oplever et stort skel mellem generationerne.

“Hvad den ældre generation angår, findes homo sovjeticus typen endnu. Især i den offentlige administration. De er ikke forsvundet, selv om de er blevet 50. Men folks holdning til Rusland versus EU er blevet mindre positiv, og folks holdning til NATO var medio før krigen, nu er næsten alle for. Men der er også neutrale, russiskvenlige og sovjetnostalgikere. De tænker: Gamle dage var bedre!”

Julie Arnfred Bojesen oplever, at der lige nu er en tendens til at tage hensyn til mindretal.

“Det er ikke, fordi Ukraine har været eksemplarisk. Staten er svag i forhold til LGBT+ og beskyttelse af mindretal. Ukraine skal virkelig tage sig sammen. Der er også et pres fra EU med hensyn til national mindretal og etniske og seksuelle minoriteter. Der er også et politisk og kulturelt behov for at tage afstand til Rusland. Rusland er LGBT+ fjendtlig, så vil Ukraine ikke være det. Der vil være en tendens til at være mere positiv med hensyn til mindretal, fordi man er antirussisk.” Hun nævner et mindretal, Krimtatarerne, som eksempel.

“Indtil Krim blev besat af Rusland, blev Krimtatarerne ikke taget alvorligt i Ukraine. Nu er deres kultur noget, man fremhæver og er stolt af på nationalt niveau. Krimtatarerne har politisk fået medvind som mindretal, og man anser dem som ukrainere. Det var også en tatar, der vandt Det Europæiske Melodigrandprix i 2016, Jamala. Det taler man meget positivt om.”

Mennesker kan komme videre

Alle parter i det dansk-tyske grænseland er et andet sted. Der ydes støtte til mindretalenes institutioner og organisationer fra begge landes regeringer. Der er åbenhed og fokus i pressen, når Europarådet kommer på besøg for at rapportere.

Mellem mindretal og flertal samt mindretal imellem

er man, som det siges, gået fra mod hinanden til med hinanden og for hinanden.

Men kan erfaringerne bruges andre steder?

“Vi kan tage det med, at det er mest oplagt at løse konflikter. Mennesker kan komme videre fra konflikter, der sidder dybt, strækker sig over mange årtier og har været fastlåst. Når der er en vilje og en forståelse, er det muligt at komme videre. Det forudsætter tid og tillid. Men det er muligt”, siger Lasse Rodewald. Han erkender også, at der er lang vej fra den situation, der er i Ukraine i dag, til at parterne i den konflikt kan være med hinanden. Forholdet mellem danskere og tyskere hjælpes godt på vej af et demokratisk system og et kultur- og foreningssystem, som fungerer på begge sider af grænsen.

“Vi har nogle modeller, der viser, at det kan lade sig gøre. Det er vigtigt at bygge, styrke og pleje forholdet mellem mindretal og flertal. Der skal være lige rettigheder mellem mindretal og flertal. Mindretallet

“Det er vigtigt at bygge, styrke og pleje forholdet mellem mindretal og flertal. Der skal være lige rettigheder mellem mindretal og flertal. Mindretallet skal kunne fastholde sit særkende og samtidig indgå i fællesskabet”

Lasse Rodewald, generalsekretær i Sydslesvigsk Forening

skal kunne fastholde sit særkende og samtidig indgå i fællesskabet. Mindretallet skal være integreret, men ikke assimileret. Erfaringerne fra vores grænseland kan være del af en værktøjskasse, men de kan ikke være en en-til-en model.” siger han.

Om erfaringer fra det dansk-tyske grænseland understreger Julie Arnfred Bojesen, at hun har begrænsede erfaringer med den del af verden.

“Der er sikkert erfaringer, der kan bruges til noget. Men der er nogle parametre, man skal justere voldsomt på. Min synsvinkel er, at Ukraine er mindretallet i den russiske sfære,” siger hun.

Og det gælder også for eksempel den uzbekiske kultur og kulturen i alle de tidligere sovjetiske lande, mener hun.

Svært at snakke forsoning

“Det er svært for ukrainere at snakke forsoning med russisk-sindede, før der er en ende på og en juridisk afklaring af krigen. Lige nu taler man om en våbenhvile. Det er ikke nok. Hvis krigen reelt stopper, og Rusland betaler krigsskadeserstatning, og Putin kommer for en domstol, så kan man tale om forsoning. Men der skal nok gå lang tid. Det er svært at sige, hvor mange generationer.”

“I forhold til Rusland sidestiller man i Ukraine de politiske handlinger med folket. Ukrainerne vil sige: ‘jamen, de må tage sig sammen og protestere, de må vælte Putin og standse krigen.’ Det synes de også overfor Belarus, hvor de taler det sprog, der faktisk er tættest på ukrainsk. Det har været et broderfolk, men ikke efter 2022.” Så der er lang vej igen. Forholdet mellem Danmark og Tyskland har også været præget af, at Tyskland er en stormagt – og en stormagt, som har tabt to verdenskrige. Den folkeafstemning om nationalt tilhørsforhold, som førte til, at vi fik den nuværende, demokratiske grænse, var et resultat af det tyske nederlag i Første Verdenskrig.

I Anden Verdenskrig var Tyskland besættelsesmagt i Danmark, og det har præget forholdet mellem de to lande flere år frem. Men den kolde krig og den tyske forbundsrepublik placering i Vesteuropa banede også vejen for tilnærmelser, forsoning og de rammer for mindretallene, som alle i dag kan se, har været en succeshistorie.

Forsoning tager tid

“Der har været ondt blod mellem mindretal og flertal, senest i kølvandet på den tyske besættelse af Danmark fra 1940 til 1945,” siger Lasse Rodewald. ➔

Men han henviser så til den mulighed, der opstod, da Vest-tyskland skulle ind i NATO. Den danske udenrigsminister H.C. Hansen (S) rejste et spørgsmål om det danske mindretal, som på grund af den tyske fem procents spærregrænse ikke var kommet ind i den slesvig-holstenske landdag, selvom det tyske mindretal i Sønderjylland havde fået et medlem af Folketinget med langt færre stemmer.

Den vesttyske kansler, Konrad Adenauer (CDU), var lydhør. Det blev til nogle afgørende, gensidige aftaler, opkaldt efter de to landes daværende hovedstæder, om mindretallenes vilkår og rettigheder.

“Historisk har København-Bonn Erklæringerne haft stor betydning for at formulere en fælles vilje til at løse udfordringerne. Det gælder også Kieler-erklæringen i 1949. Slesvig-Holstens landsregering gav indrømmelser. Men CDU og Flygtningepartiet (BHE) skærpede grænsekampen”, siger Lasse Rodewald. Han henviser til en erklæring, som den slesvig-holstenske landdag i Kiel vedtog 26. september 1949 om, at det danske og det frisiske mindretal i Sydslesvig ikke måtte diskrimineres og skulle nyde demokratiske rettigheder, herunder også have ret til at drive egne skoler.

Flygtningepartiet BHE (Bund der Heimatvertriebenen und Entrechteten) var en faktor i tysk politik fra 1951 til 1961, og partiet fik stor indflydelse i Slesvig-Holsten med 23,4 procent af stemmerne ved landdagsvalget i 1950.

Partiet var et strammerparti på mindretalsområdet, men her blev landspolitikerne altså sat på plads af forbundsregeringen. “Det bunder også i et daværende vesttysk ønske om at komme i NATO og debatten om genbevæbning, altså grundlæggelsen af et Bundeswehr i 1955. Den kolde krig og den økonomiske vækst, der kommer med det såkaldte Wirtschaftswunder i de kommende år, spiller også vigtige roller,” siger Lasse Rodewald.

Mellem Danmark og de tyske naboer brød krigen altså ud i 1848. Der har været fred mellem de to lande fra 1864 til 1940 og igen siden 1945. I 1920 kunne der holdes en fri og fair afstemning om grænsen. I 1955 fik landende bilaterale aftaler, der er afgørende for udviklingen også i dag. Og det hænger også sammen med, at Danmark og Tyskland er partnere og allierede i NATO og siden EU.

Julie Arnfred Bojesen vender tilbage til før, Ukraine blev selvstændigt, dengang de alle var sovjetborgere. For en sovjetborger ønsker en stærk mand, der bare sørger for, at man har et job.

“Men gruppen af dem er blevet mindre i Ukraine på grund af de ting, folk har oplevet med krigen. Der er en vis apati, fordi man ingen indflydelse har og bare må stå det igennem. I forhold til Rusland går der lang tid, før man kan tale om forsoning. I forhold til andre grupper er der måske nogle ting, man kan bruge,” siger hun.

Ungdomshuset i Ukraine

Dansk Kulturinstitut skriver på sin hjemmeside om Det Ukrainsk-Danske Ungdomshus:

Det Ukrainsk-Danske Ungdomshus er et projekt, der har som formål at styrke det unge civilsamfund i Ukraine. Med tilgængelige huse i Kyiv og Mykolaiv samt puljer, aktiviteter og workshops over hele Ukraine og internationale udvekslingsseminarer arbejder vi for at engagere, facilitere og støtte unges projekter og aktivisme på tværs af Ukraine og Danmark.

Historisk har København-Bonn Erklæringerne haft stor betydning, siger SSF's Lasse Rodewald, som også er historiker.

Arrangementer på Historiske Dage

Lørdag den 14. marts kl. 17:30 i Øksnehallen på Onkel Danny Scenen står Grænseforeningen for arrangementet: Grænser, mindretal og fred – kan grænselandets historie bruges i dag? Debat med Lasse Rodewald, generalsekretær i det danske mindretal i Tysklands kulturelle hovedorganisation, Sydslesvigsk Forening (SSF), og Julie Arnfred Bojesen, som er Ukraine-ekspert og tidligere leder af det ukrainsk-danske ungdomshus i Kyiv.

I det dansk-tyske grænseland har forholdene mellem mindretal og flertal, og mellem mindretallene indbyrdes, fra 1800-tallet til i dag udviklet sig fra krig til fred og fra at være mod hinanden til at være med hinanden og endda for hinanden. Kan erfaringerne være nyttige i forbindelse med nutidens konflikter i Europa? For eksempel hvis der kommer en fredsslutning i Ukraine? (læs artiklen her i dette magasin)

Søndag den 15. marts kl. 11:20 på Blå Scene står Grænseforeningen for arrangementet: Fra Aabenraa til Hongkong med dansk og tysk fortegn. Med forfatterne Jens Christian Hansen og Flemming Højbo, der har skrevet om Jebsen-familien fra Aabenraa, som står bag handelsimperiet Jebsen & Co. Handelsfirmaet trækker tråde fra det dansk-tyske grænseland til det fjerne Hongkong. Familien har dybe rødder i det tyske mindretal i Sønderjylland, og i en ny bog udlægges det, hvordan det gennem historien har gavn timer familien at have en fod i både Danmark og Tyskland. (se artikel i Grænsen 5, august 2025)

Ukraine

Navnet Ukraine kommer ifølge Danmarks Nationalleksikon af oldøstslavisk Ukraina 'grænselandet'. Betegnelsen kom bredt i brug i 1800-tallet. Der er flere folkegrupper: ukrainere 77,8 %, russere 17,3 %, hviderussere 0,6 %, moldovere 0,5 %, krimtatarer 0,5 %, bulgarere 0,4 %, ungarere 0,3 %, rumænere 0,3 %, polakker 0,3 %, jøder 0,2 %, andre 1,8 % (2001). Af sprog tales ukrainsk (som er det officielle sprog) af 67,5 %, russisk af 29,6 %, andre (inkluderer minoriteter, som taler krimtatarisk, rumænsk og ungarsk) udgør 2,9 % (2001). Jensen, Jens-Jørgen; Trautner, Jeppe: Ukraine i Lex på lex.dk. Ukraine blev selvstændigt i 1991 efter Sovjetunionens opløsning. Landet har været klemmt mellem EU-landene og Rusland, og den russiske besættelse af Krim og andre områder i 2014 var en reaktion på, at ukrainerne væltede en russisk-orienteret regering og vendte sig mod EU. Når man hele tiden sætter Ukraine i modsætning til Rusland, bliver landet nok fremstillet som lidt mindre, end det er. Ukraine er arealmæssigt på størrelse med Frankrig og har mere end 44 millioner indbyggere, det er af FN anslået ca. 34 millioner af dem, som bor i de områder, der ikke er under russisk kontrol, som for eksempel Krim.

Sønder- jylland og Sydslesvig

Det tidligere hertugdømme Slesvig blev delt i to ved grænsedragningen i 1920. Sydslesvig blev tysk, og Nordslesvig blev til Sønderjylland. I grænselandet tales der både dansk, tysk og frisisk. Der er også dialekterne sønderjysk og plattysk. Efter Anden verdenskrig var der alvorlige spændinger mellem mindretal og flertal. Især i Sønderjylland, hvor det tyske mindretal havde samarbejdet med besættelsesmagten, 3.000 fra mindretallet blev interneret, og de tyske skoler blev lukket. Det danske mindretal opnåede stor tilslutning i Sydslesvig, men var også under pres og kom ikke i landdagen i Kiel i 1954. Med de gensidige København-Bonn Erklæringer fra 1955 fik mindretallene nogle rammer, der fungerer den dag i dag med både kulturelle organisationer, biblioteker, skoler og politiske partier. Det tyske mindretals parti, Slesvigsk Parti, er repræsenteret i alle fire sønderjyske kommunalbestyrelser og har en borgmesterpost i Tønder Kommune. Det danske mindretals parti, Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) har fire borgmesterposter (Tyskland har ikke haft nogen kommunalreform, så der er 1.104 kommuner i Slesvig-Holsten), en bypræsident i Flensborg, fire medlemmer af Landdagen i Kiel og et medlem af Forbundsdagen i Berlin. SSW er også parti for det frisiske mindretal, som også samarbejder med det danske mindretal om skoler og kultur.

**Julie
Arnfred Bojesen**

Netop hjemvendt fra en udstationering som leder af det dans-ukrainske ungdomshus i Kyiv er Julie Arnfred Bojesen en af de få eksperter, der kombinerer teoretisk viden og praktisk erfaring om udviklingen i Ukraine de senere år. Hun har en bachelor i statskundskab fra Aarhus Universitet og en master i kommunikation og samfundsudvikling fra Malmø Universitet. Fra 2021 og til årsskiftet har hun været leder af Ungdomshuset i Kyiv, som hører under Dansk Kulturinstitut.

**Lasse
Rodewald**

Generalsekretæren i Sydslesvigsk Forening (SSF) er sydslesviger og kommer fra det danske mindretal. Han karrierevej havde ikke været mulig i en fortid, hvor forholdet mellem det danske mindretal og det tyske flertal var mistænkeligt og til tider fjendtligt. Efter studentereksamen fra det danske mindretals gymnasium på Duborg-Skolen, blev han uddannet historiker fra Københavns Universitet. Derefter blev han ansat på den tyske ambassade, hvor han endte som kommunikationschef, inden han vendte hjem til Flensborg for at blive generalsekretær i det danske mindretals kulturelle hovedorganisation Sydslesvigsk Forening (SSF).

Ferietilbud 2026

HOTEL KOLDINGFJORD

GRÆNSEFORENINGEN

Hotel Koldingfjord har sammensat et helt særligt ferietilbud til alle medlemmer af Grænseforeningen.

Kom og nyd et par afslappende feriedage i de historiske bygninger på Hotel Koldingfjord. En oplevelse, der skifter med årstiderne, og hvor den smukke natur omkring hotellet bringer ro og balance til krop og sjæl.

Priserne inkluderer billetter til Genforenings- og Grænsemuseet i Christiansfeldt i de perioder, hvor museet har åben. Se evt. mere på museet hjemmeside: www.genforeningsmuseet.dk/abningstider-og-priser/

FERIE FOR 2

2 overnatninger i delt dobbeltværelse for 2 personer

i alt **1.745,-**

FAMILIEFERIE FOR 3

2 overnatninger i familieværelse for 2 voksne og 1 barn

i alt **2.495,-**

FAMILIEFERIE FOR 4

2 overnatninger i familieværelse for 2 voksne og 2 børn

i alt **3.245,-**

Priserne er inklusiv stor morgenbuffet.

Tilbuddet er gældende i følgende perioder i 2026

05.01 - 01.03 (Vinterperiode)
27.03 - 06.04 (Påske)
13.05 - 17.05 (Kr. Himmelfart)
22.05 - 25.05 (Pinse)
25.06 - 16.08 (Sommerperiode)
09.10 - 18.10 (Efterårsferie)
01.12 - 17.12 (December)

Spis din middag hos os med udsigt

Tilkøb halvpension begge aftener med 2-retters sæsoninspireret menu efter køkkenchefens valg og efterfølgende kaffe/te.

kr.780,- pr. person for 2 dage Børn fra 3-12 år 1/2 pris

Booking: Hotel Koldingfjords reception på tlf. 75 51 00 00 eller hotel@koldingfjord.dk
Bookingkode: Oplys D-Grænseforeningen samt dit medlemsnummer, telefonnummer og adresse.

Betingelser: Booking senest otte dage inden ankomst. Max. fem værelser per booking. Hotellet afgør værelsernes placering på ankomstdagen. Der er et begrænset antal værelser til medlemsprisen. Priserne er baseret på betaling ved afrejse. Tilbuddet kan ikke kombineres med andre rabatter. Tilbuddet gælder kun ved ophold, hvor medlemmet selv deltager. Vi kan kun garantere et bord i vores restaurant, hvis der er bestilt halvpension eller reserveret bord i forbindelse med bookingen. Hotellet forbeholder sig ret til at annullere bookingen indtil 30 dage inden ankomst.

Mødt med kærlighed

Af Poul Struve Nielsen

176 km på to timer og 18 minutter ad E45. Hvis du da ikke kommer til at holde i kø et eller andet sted på vejen. Længere er der såmænd ikke fra Silkeborg til Flensborg.

Så det var ikke mange kilometer, chefredaktøren på Flensborg Avis, Søren Munch, rykkede, da han afsluttede sin mangeårige journalistiske karriere i Danmark for at starte et nyt kapitel et par timer længere sydpå. Men kulturelt flyttede han sig ganske langt, da han skiftede det midtjyske landskab med skove og søer ud med den bakkede fjordby ved den sydslesvigske østkyst.

“Jeg var på Jyllands-Posten i 25 år. At jeg søgte job i Flensborg, var simpelthen et ønske om at få mere ansvar. Jeg var også 57 år gammel, og det var en livsfarlig alder for en højt lønnet journalist, når sparerunderne sætter ind,” siger Søren Munch.

Han blev ansat som redaktionschef på Flensborg Avis i 2023 og næsten omgående konstitueret i den stilling som chefredaktør, han har i dag.

“Jeg kommer oprindeligt fra Silkeborg, men boede i 10 år i Aarhus med min kone. Så fik vi arbejde i henholdsvis Holstebro og Silkeborg, og så blev det Silkeborg, vi slog os ned i. Min kone bor der stadig, men vi ses i alle weekender – enten i Flensborg eller Silkeborg.”

I avisens hovedkvarter på Wittenberger Weg hænger billeder af nogle af de legendariske forgængere, som har været forkæmpere for det danske. Der er Gustav

Foto: Sven Geisler

Søren Munch har været chefredaktør på Flensborg Avis siden 2023.

Det var en omvæltning og en udfordring for Flensborg Avis' chefredaktør, Søren Munch, at komme fra Silkeborg til Flensborg og skulle udfylde en central position i mindretallet fra dag ét

Johannsen, som grundlagde avisen i 1869. Hans afløser Jens Jessen tog noget af en tørn for mindretallet og ytringsfriheden, idet han tilbragte fire år af sin tid på posten i fængsel for at have forbrudt sig mod den strenge prøjsiske censurlovgivning. Rækken af chefredaktører tæller også Karl Otto Meyer, som nord for grænsen nok mest af kendt som politiker. Han sad i landdagen i Kiel for det danske mindretalsparti, Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), og var mindretallets ansigt udadtil i de mere end 20 år, han også var chefredaktør for mindretallets avis.

Så det var store sko, Søren Munch til sin egen overraskelse fik til opgave at udfylde, da han kom til Flensborg.

“Det var ikke et job som chefredaktør, jeg søgte. Jeg blev ansat

som redaktionschef og lovet stort selvstændigt ansvar. Jeg fik så det fulde ansvar fra dag et,” siger han.

En del af familien fra starten

Da han kom fra Silkeborg og havnede midt i mindretallet, blev han mødt med kærlighed og modtaget som en del af familien.

“Det er tosidet. I kraft af min titel er jeg havnet på en hædersplads og er inviteret ind i mindretallets midte fra starten. På den måde har det været en dans på roser. Men det tager længere tid at få taleret. Man skal vise noget først. De skal se én an og være sikre på, at man er kommet for at blive. Jeg tænker, at det er helt naturligt, når man er ny i et lokalsamfund.”

Da Søren Munch blev ansat på avisen, flyttede han samtidig til Flensborg. På den måde viste han, at han ville Flensborg og mindretallet. Det har også hjulpet ham til anerkendelse, kan han mærke.

“I Sydslesvig er der en kultur og et liv, jeg ikke havde forestillet mig. Der er en fascination og en kærlighed til det danske. Mit perspektiv er, at det her område – grænselandet, Sydslesvig, Sønderjylland – er helt unikt. Hvis du sammenligner med alt i Danmark, vil

det være anderledes homogent. Men her er to sprog og tre dialekter. Man siger Mojn både nord og syd for grænsen.”

Flensborg Avis er måske en af de dansksprogede aviser, der har den mest alsidige dækning. Det er en lokalavis, der skriver om de bedste kælkebakker, når det er snevejr. Den dækker det lokale erhvervsliv i Slesvig, og den følger lokalpolitikken i hundredvis af tyske kommuner.

“Vi er mindretallets avis, men lægger vægt på også at være en god lokalavis. Slesvig-Holsten har 1104 kommuner. I Flensborg-området er der tre kommuner og et opland, som vi dækker. Vi har desuden en lokalredaktion i Slesvighus, og nu forstærker vi dækningen af Nordfrisland på vestkysten ved at stationere en redaktør i Husum. Byen er en stor attraktion, som folk fra Flensborg tager ned for at shoppe i, og SSW står også stærkt i området. Derfor prøver vi at øge vores indsats i Nordfrisland”, fortæller chefredaktøren.

Også Region Syddanmark har betydning. Det gælder også den slesvig-holstenske landdag, og både den tyske forbunds dag og det danske folketing træffer beslutninger, der skal med i avisen. Der er kultur- og idrætslivet i Sydslesvig og nogle gange i Danmark. Endelig er der mindretallet og dets organisationer, som på sin vis udgør et samfund i samfundet. Mennesker, som lever et dansk liv i en tysk hverdag, og foreninger, som både arbejder sammen og hver for sig.

Kritisk og kærlig

“Jeg har i ledere peget på ting, vi kunne gøre anderledes i mindretallet. Jeg siger vi og ikke de. Avisen er en del af mindretallet, så det er jeg også. Som sagt er vi mindretallets avis, og vi er også en god lokalavis. Vi vil være kendt som dem, der er kærlige og vil mindretallet. Når vi kritiserer, er det kærligt ment og på basis af faktiske forhold.”

Som én, der kommer udefra og lander i en central position midt i det hele, har Søren Munch også gjort sig nogle tanker om det danske mindretal i Sydslesvig.

“Mindretallet har en vanvittig sammenhængskraft. Økonomi og velvilje fra Danmark har måske skabt lidt for store budgetforventninger. Men stigende rettidig omhu har indfundet sig. Samrådet – som ligger før min tid – var ineffektivt, fordi der var nogen, der ikke

kunne enes. Men i dag oplever jeg en vilje til at lytte til hinanden og samarbejde, som er ny, og som selv jeg, der har været her så kort tid, kan mærke,” siger han.

I den kommende tid regner han med, at diskussionen om, hvor åbent mindretallet kan være, bliver en varm kartoffel.

“Men så må man starte med at samarbejde om noget, hvor der er lidt mindre på spil,” siger Søren Munch, som først og fremmest er kommet til Flensborg for at lave avis. Han har også måttet ændre holdning til nogle ting.

“Jeg så det som et udfordring, at avisen skrev noget på tysk. Men det viser, at jeg så tingene som en dansker ser forholdene, ikke som en sydslesviger ser dem. Her i Sydslesvig er vi tosprogede. Fordi det omgivende samfund er tysk.”

“Men vi har den grundregel, at alt mindretalsstof skal være på dansk. Vi har tysk resumé på danske artikler for at imødekomme blandede ægteskaber og folk, der vil snuse til det danske. Vi kunne sagtens skrive mere på tysk, men det kommer aldrig til at være på bekostning af det danske,” siger han og tilføjer, at Flensborg Avis har mange målgrupper.

“Vores kerne er de erklærede mindretalsfolk, som interesserer sig for alt, hvad der sker i mindretallet. Der er folk, som er knyttet til det på en anden måde. Men man kan ikke måle tilknytningen til mindretallet på, hvem der læser avisen.”

På Jyllands-Posten var han i nogle år nyhedschef på jp.dk, altså den digitale udgave af Jyllands-Posten. Han var med hele vejen, også i begyndelsen, da de etablerede trykte medier forærede det hele væk på nettet.

“Først forsvandt stillingsannoncerne, så boligannoncerne. Men det var vanvittigt lærerigt. Det var vilde projekter, der kunne lade sig gøre, fordi vi var så store.”

Digital omstilling

Nu er han så på Flensborg Avis, som er en af de mindste dansksprogede aviser, men hvor der også er en rivende udvikling med omstilling til at levere digitalt. “Det var i høj grad den digitale strategi, der interesse- rede mig og trak mig hertil. Jeg vidste ikke, Tyskland haltede så meget bagud med digitaliseringen”, siger han.

På nyhedssiden er Flensborg Avis blevet særdeles vel- fungerende digitalt.

“Jeg har et ønske om at bevare den højst tænkelige kvalitet, og det koster penge. Derfor har vi i over et år lagt alt vores redaktionelle indhold bag en betalings- mur. Et abonnement hos os koster dog kun det halve af tilsvarende abonnemeter i Danmark.”

Søren Munch er faktisk rigtig godt tilfreds med, at hans redaktionelle team fungerer godt sammen og leverer.

“Der er en risikovillighed til at lære noget, lade sig løfte og lære af hinanden. Det har vi lært meget af. Vi er i den fantastiske situation, at folk begynder at få børn, så vi må ansætte barselsvikarer. Folk vil gerne være her. Vi har skabt et kreativt, udviklingsorienteret miljø. Og folk tager ansvar. Vi er ikke bange for at tage ansvar.”

På et tidspunkt var Søren Much dog rigtig ked af, at han fik et øget ansvar. Midt under de sydslesvig- ske årsmøder sidste år døde avisens økonomichef Thorsten Kjærsgaard pludselig. Det var en tragedie og et stort personligt tab for alle – ikke mindst for for chefredaktøren.

“Familien mistede en mand og far, og jeg mistede en god kollega, som havde hjulpet mig i utallige sammenhænge. Nu er det op til mig som “Vorstand” (CEO) og min lederkollega at styre vores gamle avis ind i fremtiden. Det ansvar tager jeg meget alvorligt.” Trods arbejdspresset er der tid til at følge udviklingen i et land som Tyskland og mærke, hvordan mindretal- let også kan påvirke det omgivende samfund.

“Alting er blevet meget dyrere i Tyskland. Der har væ- ret en periode, hvor alting har stået stille. Købekraften er faldet. Og i Tyskland skal man bruge penge til al- ting. Infrastrukturpuljen rækker måske ikke engang”, konstaterer han.

På det punkt kæmper mindretallets politiske parti, SSW, for at Slesvig-Holsten får sin del af kagen, og en af forbundsdagsmedlem Stefan Seidlers politiske sejr i Forbundsdagen i Berlin mærker Søren Munch per- sonligt, nemlig SSW's aftryk på en ny tysk navnelov.

“Det er først med en lovændring i 2025, at jeg har fået lov til at hedde Søren på mit betalingskort. Også på andre områder er der fremgang for mindretallet: Vi ser for eksempel de tyske kommuner anerkende, at de skal betale, når de sender børn i danske skoler. Det er gode sejre, der er vundet,” siger han.

Altid opdateret

om grænselandet

Få adgang til nyheder og artikler fra det dansk-tyske grænseland, når du har lyst - året rundt.

Prøv vores introduktionstilbud **for kun 7,50 kr. / 1 €** første måned!*

Ingen binding, månedlig opsigelse mulig.

Scan qr-koden eller gå ind på fla.de/abonnement for at tage imod tilbuddet.

Få en måneds
abonnement til
7,50 kr.*

*Abonnementet fortsætter efter introduktionsperioden til den aktuelle abonnementspris, pt. 75 kr. pr. måned.

FLENSBORG **A**AVIS

Unge sydslesvigere – en naturlig del af folkefællesskabet

Grænseforeningen og Efterskoleforeningen kommer til at sætte spot på folkefællesskabet mellem

Sydslesvig, Danmark, Grønland og Færøerne i et nyt treårigt folkeoplysningsprojekt rettet mod unge 14-18-årige på efterskoler i Danmark.

Det bliver nu muligt, efter at Folketingets Sydslesvigudvalg har bevilget en samlet støtte på 3,2 mio. kr. til et treårigt folkeoplysningsprojekt med titlen "Unge sydslesvigere – en naturlig del af folkefællesskabet". Projektet gennemføres i perioden 2026–2028. Projektet, der er udviklet i samarbejde med Efterskoleforeningen, har et klart formål: at styrke kendskabet til Sydslesvig som en del af folkefællesskabet mellem Danmark, Færøerne og Grønland med unge som både målgruppe og aktive deltagere.

"Unge i både Sydslesvig, Danmark, Færøerne og Grønland har længe

efterspurgte muligheder for at kunne udforske det fællesskab, de fornemmer med hinanden. Med projektet skaber vi en enestående ramme, hvori denne samtale kan finde sted ung og ung imellem.

Jeg ser for mig et projekt, der både vil oplyse, overraske og bevæge," siger Grænseforeningens generalsekretær, Thomas R. Henriksen. Projektet tager udgangspunkt i det levende møde. Over tre år vil op mod 4.500 efterskoleelever blive engageret gennem folkefællesskabsfestivaler, inspirationsaftener på efterskoler og udviklingen af nyt, digitalt undervisningsmateriale til udskolingen.

"I den forbindelse kommer unge fra Sydslesvig, Danmark, Færøerne og Grønland til at mødes for at dele erfaringer, fortællinger og perspektiver på deres identitet, historie og tilhørsforhold. Grænseforeningens mål er ikke at give de unge færdige svar, men at give dem mulighed for at være nysgerrige, udvide deres kulturforståelse

**Grænseforeningen
får opbakning fra
Sydslesvigudvalget
til nyt ambitiøst
projekt i sam-
arbejde med Efter-
skoleforeningen**

Unge i både Sydslesvig, Danmark, Færøerne og Grønland har længe efterspurgt muligheder for at kunne udforske det fællesskab, de fornemmer med hinanden, siger Grænseforeningens generalsekretær, Thomas R. Henriksen.

og opbygge varige forbindelser på tværs af grænser med forholdet til Danmark og det danske som fælles afsæt”, fortæller Thomas R. Henriksen.

Han tilføjer, at projektet bygger videre på Grænseforeningens mangeårige arbejde med elevambassadørernes stærke tradition for folkeoplysning.

“Med “Unge sydslesvigere – en naturlig del af folkefællesskabet” får deltagerne en tydelig stemme og friheden til at formidle deres egne historier og erfaringer til jævnaldrende”, tilføjer han.

“Vi vil gerne sige tusind tak til Sydslesvigudvalget. Der bliver talt meget om åndelig oprustning, og det er netop, hvad dette innovative projekt bidrager til”,

siger Grænseforeningens formand, Mirco Reimer-Elster.

“Hans Majestæt Kongen sagde det så fint i nytårstalen 2024: ‘Vi er alle forbundne og hver især forpligtet i Kongeriget Danmark. Fra det danske mindretal i Sydslesvig, som endda ligger uden for riget, og hele vejen til Grønland. Vi hører sammen.’ Vores projekt lægger sig i slipstrømmen på Kongens nytårstale ud fra devisen, at vi skal tale mere sammen i folkefællesskabet, som sydslesvigerne er en naturlig del af.”

“Og så ligger det i direkte forlængelse af vores kongstanke, at levende folkeoplysning og mødet på tværs af grænser er afgørende for sammenhængskraften,” tilføjer Grænseforeningens formand.

Region Syddanmark har bevilget penge til at undersøge mulighederne, og både det danske mindretal i Sydslesvig og det tyske mindretal i Sønderjylland bakker op om ideen

Opbakning til folkemøde i grænselandet

Mindretallene var også på dagsordenen under UNESCO-dagene, som var en slags generalprøve på et grænselands-folkemøde. Her er det historiker og medarbejder i Grænseforeningen, Freja Giebel, og mindretalsforsker og tidligere rektor på A.P. Møller Skolen i Slesvig, Jørgen Kühl, som holder oplæg om København-Bonn Erklæringerne på Augustenborg.

Af Poul Struve Nielsen

Region Syddanmarks særlige rådgivende udvalg for dansk-tysk samarbejde har besluttet at afsætte 0,5 mio. kr. til at undersøge muligheden for at etablere et dansk-tysk folkemøde i grænselandet.

“Et folkemøde i grænselandet vil kunne skabe et nyt, fælles rum for samtale, nysgerrighed og fællesskab, hvilket netop er dét, der kendetegner og udmærker det dansk-tyske grænseland,” siger Grænseforeningens formand Mirco Reimer-Elster.

Grænseforeningen har siden sommeren slået et slag for et sådant folkemøde, hvor mindretals- og flertalsbefolkningerne kan mødes i grænselandet.

“Grænseforeningen har foreslået, at der også bør være sådan et møde i det dansk-tyske grænseland. Jeg vil gerne bruge denne anledning til på det tyske mindretals vegne at støtte denne ide fuldt og helt”, sagde Hinrich Jürgensen, formand for det tyske mindretal i Danmark, Bund Deutscher Nordschleswiger (BDN).

Det skete ved den årlige nytårsfejring arrangeret af den tyske grænseforening på Sankelmark Akademiet ved Flensborg.

Derudover har det danske mindretal i Sydslesvigs politiske parti Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) og

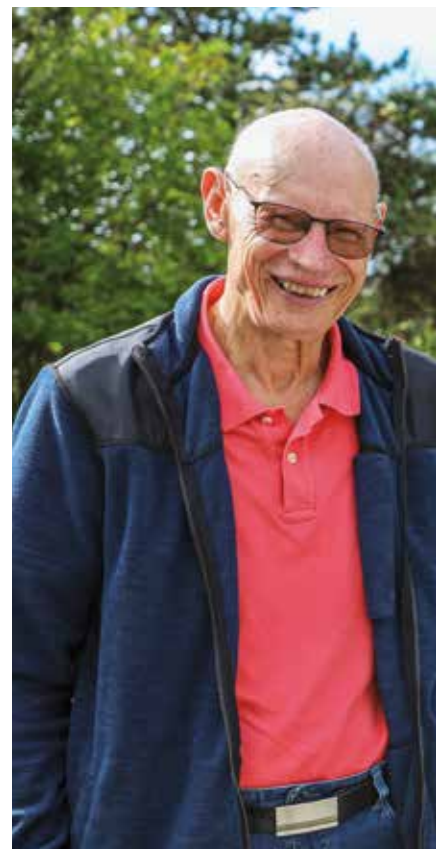
det danske mindretals kulturelle hovedorganisation Sydslesvigsk Forening (SSF) offentliggjort en fælles erklæring, hvor de bakker op om gode formidlingstiltag omkring mindretallene og grænselandet.

“Derfor er et Folkemøde i Grænselandet som udgangspunkt en god idé. Vi har en stærk fortælling – som mindretal og grænseregion – som er et positivt bidrag til mange af de udfordringer, vores verden står overfor. Det er ikke uden grund, at grænselandets mindretalsmodel både i Danmark og i Tyskland står på de nationale UNESCO-lister for best practice,” skriver de to organisationer fra det danske mindretal i udtalelsen.

I samarbejde mellem Sønderborg Kommune og den danske UNESCO-komite og med Grænseforeningen som deltager blev der faktisk gennemført et pilotprojekt på et grænselandsfolkemøde i Hertugernes Augustenborg i anledning af UNESCO's 80-års jubilæum.

Den 8.-9. november sidste år blev der således holdt to dages møder med grænselandet og dets historie, kultur og udvikling i fokus. Der var stort fremmøde til de gode debatter, som med UNESCO som medarrangør naturligt nok også forholdt sig til Dannevirke og Heideby, som er verdensarv, som det danske mindretals museum deler med den tyske nabo, og Vadehavet, der er grænseoverskridende kulturarv. Og Flensborg Fjord, som kommunerne på begge sider af grænsen arbejder for at gøre til UNESCO Biosfære Område. Men der var også oplæg om litteratur, kultur, historie, og der var grænseoverskridende musik med folk-BALTICA, som er dygtige unge musikere fra Region Syddanmark og Slesvig-Holsten, samt et billedværksted for børn.

Her går det godt

“Ja, vi er jo lige kommet hjem fra Østfrisland”. Bodil Hindsholm Hansen, formand for Grænseforeningens lokalforening i Ringkøbing og Omegn, sætter et fad smørrebrød på sit stuebord og bryder ud i et stort smil. Og med god grund, for det går rigtig godt i den vestjyske lokalforening.

“Vi var 48 i alt og var afsted i fem dage. Det var virkelig en dejlig tur, hvor vi også besøgte Bredsted i Nordfrisland og kunstnerkolonien Worpswede nær Bremen”, tilføjer hun.

Peter Johannsen og Bjarne Sandal, der er bestyrelsesmedlemmer i lokalforeningen, nikker samstemmende og tager hver et stykke smørrebrød.

“Og på torsdag har vi så generalforsamling med mad og hjemmelavet kryddersnaps. Der er 80 tilmeldte”, siger Bjarne Sandal.

“Ja, og så tager vi til Jaruplund

Højskole nær Flensborg om en måned. Lige nu bliver vi 43 i alt”, tilføjer Peter Johannsen.

Mønsterforeningen

Det er ikke tilfældigt, at der er gang i lokalforeningen i Ringkøbing og Omegn. Siden den dansk-tyske grænses fastlæggelse i 1920 og Grænseforeningens grundlæggelse samme år har området, der er kendt for sin billedskønne kyst, haft en stærk forbindelse til det dansk-tyske grænseland og det danske mindretal i Sydslesvig.

I værket ‘Grænsen, folket og staten – Grænseforeningen 1920-2020’ kalder historiker Axel Johnsen lokalforeningen i Ringkøbing for “mønsterforeningen”, fordi man fra begyndelsen var en eksemplarisk forening med mange medlemmer og et godt netværk til Sydslesvig.

“Jeg tror, at der gennem tiden har været nogle store personlig-

Af Alexander Leicht Rygaard

Grænseforeningens lokalforening i Ringkøbing og Omegn er veldrevet og med et højt aktivitetsniveau. “Vi har en god og trofast medlemsskare. Det er meget sociale mennesker”, lyder det fra tre bestyrelsesmedlemmer, der også betoner væsentligheden af en række store personligheder i foreningens historie.

Bjarne Sandal fik sit første præstejob i Sydslesvig. Det var i Ansgar Kirke i Flensborg, der er en af flere danske kirker i området. Efter fire år fra 1978-82 trak det i ham og konen Randi at komme tilbage til Vestjylland, hvor han blev sognepræst i Henne og Lønne Sogn frem til sin pensionering. Peter Johannsen har været kasserer i Grænseforeningen Ringkøbing og Omegn i 39 år. Som sydslesviger i Danmark var det naturligt for ham at engagere sig i Grænseforeningens arbejde.

heder, som har formået at aktivere lokalbefolkningen. Det har skabt nogle gode traditioner, som vi nyder godt af i dag”, siger Bjarne Sandal.

Nærmest i kor nævner de tre Sven Beiter, der var inspektør for Ringkøbing Skole samt formand for lokalforeningen fra 1996 og frem til sin død i 2016. De beskriver ham som et kraftcenter i byen, der sugede en masse mennesker til sig. En betydningsfuld mand, der var kendt af alle.

“Det var ham, der fik mig med i Grænseforeningen her i Ringkøbing”, fortæller Bjarne Sandal.

“Jeg blev for 40 år siden valgt ind i bestyrelsen for Grænseforeningen for Nørre Nebel-egnen, hvor jeg var præst, som repræsentant for mine to sogne Henne og Lønne. Jeg var også formand en tid. Her var

foreningens aktiv nogle velbesøgte udflugter til forskellige dele af Sydslesvig og altid med lokale guider fra mindretallet”, siger han.

“I 2012 bliver jeg pensioneret og flytter til Ringkøbing, hvor jeg møder Sven Beiter i kirken. Han talte varmt for sagen: “Så skal du da være medlem her”, og en dag ringede han så og spurgte, om jeg ikke også vil stille op til bestyrelsen,” tilføjer Bjarne Sandal.

Feriebørnernes favoritsted

Peter Johannsen fremhæver også, at mange af de børn fra det danske mindretal i Sydslesvig, som gennem tiden har været på ferieophold i Danmark, var i Vestjylland. Det var Grænseforeningen og Dansk Skoleforening for Sydslesvig, som arrangerede ferie-

barnsopholdene. Et projekt, der blev oprettet i 1919 og nedlagt i 2021.

“Jeg har selv været feriebarndom her på egnen tre gange. Og det var to af mine søskende også. Det har da nok spillet en rolle, da jeg valgte at flytte til Danmark og skulle finde et sted at bo”, forklarer Peter Johannsen, der er opvokset i landsbyen Holt syd for den dansk-ty-ske grænse som en del af det danske mindretal i Sydslesvig.

Han nævner videre Peder Ledgaard, en anden personlighed i lokalforeningens historie, der var stærkt engageret i de sydslesvigske børns ferieophold. Han var også kasserer for lejrskolehjemmet Vesterled nær Hvide Sande, hvor mindretallets børn og unge har kunne nyde den danske sommer siden åbningen i 1947.

“Vi står på ryggen af dem alle”, lyder det fra Bodil Hindsholm Hansen.

Et højt aktivitetsniveau

Grænseforeningen Ringkøbing og Omegn har i lang tid haft lige over 200 medlemmer. Der kommer indimellem nye til, og det går nogenlunde op med udmeldelserne, der typisk skyldes dødsfald.

“Nogle år er vi faktisk steget en lille smule i medlems-tal”, siger Peter Johannsen.

De tre forklarer medlemsstabiliteten med et højt akti-vitetsniveau, hvor der er plads i programmet til andet end udelukkende Sydslesvig.

“Vi gør meget ud af at have et arrangement hver må-ned. Så er der god mulighed for at blive draget ind, hvis man ellers vil, og det er noget, der interesserer én”, siger Bjarne Sandal.

“Ja, og så er det et bredt emnefelt. Det er ikke kun Sydslesvig eller Sønderjylland, men også dansk sprog, kultur, historie og mindretalsspørgsmål”, siger Bodil Hindsholm Hansen og nævner som eksempel et tid-ligere foredrag med organist Elena Vas Andersen, der kom til Danmark fra Sibirien i 2001.

“Det handlede om at komme som fremmed i en ny sammenhæng. Det var måske et lidt smalt arrange-ment, men der kom rigtig mange, og det var også meget spændende”, tilføjer hun.

Udover foredrag og busrejser har foreningen også haft god succes med at tage på kortere dagsudflug-ter til forskellige landsbyer i omegnen.

“Bare den nærmeste landsby kan være en overra-skende oplevelse”, siger Peter Johannsen.

“Ja, selvom man bor i nærheden, er det ikke altid, at man kender stederne”, tilføjer Bjarne Sandal.

“Og så skal man heller ikke undervurdere det sociale element. Det er mennesker, der godt kan lide at være sammen”, supplerer Bodil Hindsholm Hansen.

Vi må ikke glemme Sydslesvig

Selvom en del af lokalforeningens aktiviteter peger i andre retninger end Sydslesvig – til september 2026 skal man bl.a. en uge til Siljansøen i Midtsverige – så gentager de tre medlemmer af Grænseforeningen, at det danske mindretal er kernen.

“Vi må ikke glemme Sydslesvig. Derfor er jeg også så glad for, at Grænseforeningen med Mirco Reimer-El-ster som formand har fået en ny linje”, siger Bjarne Sandal.

“Ja, vi var alle meget lettede, da vi for knap et år siden havde besøg af den nye formand, hvor han betroede os, at nu var det altså Sydslesvig og grænselandet, der skulle stå i centrum. Før det har vi nok følt, at det var lidt en kamp”, siger Bodil Hindsholm Hansen.

Mirco Reimer-Elster blev valgt som formand for Grænseforeningen i april 2024. Efterfølgende pro-klamerede han, at Grænseforeningen skulle have ny strategi, og den blev så præsenteret cirka et år senere i maj 2025.

“Den forrige strategi var efter min mening flokskuløs. Grænselandet skulle placeres i hjertet af et åbent Europa, og det er vi fuldstændig ligeglade med. Med Mirco som formand er der igen kommet fokus på Sydslesvig og på lokalforeningernes indsats”, siger Bjarne Sandal.

“Vi har først og fremmest Sydslesvig og mindretallet for øje og lytter efter, hvad der rører sig der. Det er hovedsagen for os. Og så skal vi ikke have en anden overordnet dagsorden i Danmark”, tilføjer han.

Sydslesvig som samlingspunkt

Det er også interessen for Sydslesvig, der binder de tre medlemmer af den vestjyske lokalforening sam-men i Grænseforeningen. Selvom de har hver deres udgangspunkt for at være medlem, udgør støtten til det danske mindretal det faste holdepunkt.

Mens Peter Johannsen har Sydslesvig helt tæt på livet og er født og opvokset i det danske mindretal, har Bjarne Sandal lært at kende det på nært hold som præst gennem fire år i Ansgar Kirke, der er en af flere danske kirker i Flensborg. For Bodil Hindsholm

Hansen var det i stedet interessen for historie, sprog og mindretal, der skabte en tilknytning.

“Jeg har altid synes, at det var helt naturligt, at når man kom fra Sydslesvig, så måtte man involvere sig i det arbejde, der støtter mindretallet i Sydslesvig. Jeg har haft et rigtigt godt liv i Danmark og også været heldig at finde mig en dejlig pige. Vi har været gift i 59 år nu og fejrede bryllupsdag, da vi var afsted her til Østfrisland”, fortæller Peter Johannsen, der voksede op i en søskendeflok på syv.

“Vi er tre i Danmark og tre i Tyskland. Den sidste gik desværre bort i en tidlig alder. Jeg kom selv til Ringkøbing, da en kammerat kunne skaffe mig arbejde her”, tilføjer han.

For Bjarne Sandal blev de fire år i Sydslesvig skelsættende og gav ham en indgang til det frivillige engagement i Grænseforeningen. Men det var egentlig tilfældigt, at han endte med at søge arbejde hos en dansk kirke syd for grænsen. Han er født i Holstebro, og da han som færdiguddannet præst skulle finde noget at lave, skortede det ikke just på de ledige præsteembeder. Men her vakte Sydslesvig hans interesse. “Jeg oplevede det stærke folkelige fællesskab. Som præst var jeg en naturlig del af livet i mindretallet og lærte at værdsætte nærheden og sammenholdet. Min kone og jeg har stadig rigtigt gode venner derude, så det har været et langt samliv med Sydslesvig, kan man sige”, fortæller Bjarne Sandal, der var mindretalspræst fra 1978-82.

Bodil Hindsholm Hansen har ikke rødder i grænselandet, og hun har heller ikke arbejdet dernede. Men med en uddannelsesbaggrund i tysk og religion og senere præst er der mange værdier og interesser, der flugter godt med Grænseforeningen. Og så har det da også haft betydning, at hendes far var historielærer.

“Min far var en glimrende fortæller, og jeg elskede at høre på ham, da jeg var barn. Den sønderjyske historie fyldte en del i hans fortællinger, selvom hverken han eller min mor var fra Sønderjylland. Men de var medlemmer af Foreningen Norden, og der har måske været en sammenhæng dér”, siger Bodil Hindsholm Hansen.

“Jeg blev først opmærksom på Grænseforeningen mange år senere, da jeg som præst ved Mariagerfjord blev ringet op af den lokale Grænseforening, der spurgte, om de måtte låne min konfirmandstue til et møde. Det måtte de gerne, og så tog jeg med til mø-

God forbindelse

I værket ‘Grænsen, folket og staten – Grænseforeningen 1920-2020’ af historiker Axel Johnsen fremgår det, at lokalforeningen i Ringkøbing og Omegn tidligt fik en god forbindelse til den danske skole i Humtrup, der ligger syd for grænsen, men tæt på Tønder. Den forbindelse lever fortsat, nu med efterfølgeren den nye Vimmersbøl Danske Skole. “Det er ikke så regelmæssigt længere, men vi besøger dem fortsat indimellem, gerne til deres juleafslutning i december. Og så sørger vi altid for at have samlet nogle penge ind op til. På turen her til Østfrisland gav det 2100 kr. i alt. Det er jo vores formål at støtte Sydslesvig”, siger Peter Johannsen.

det. Det var vældigt interessant. Jeg blev så spurgt, om jeg ikke ville være medlem, og det blev jeg så!”, siger hun.

Det var dog først, da hun gik på pension og sammen med sin mand flyttede permanent ind i sommerhuset på Lodbjerg Hede nær Ringkøbing og Vestkysten, at hun for alvor blev aktiv i Grænseforeningen.

“Min mand og jeg fik en vældig god modtagelse. Den daværende formand Ole Busch Madsen kom altid rundt og hilste på alle og sørgede også for, at vi som nye ikke stod alene for os selv. Senere var vi også med på et par ture, og det var hyggeligt”, siger Bodil Hindsholm Hansen.

“Ikke langt tid efter blev jeg spurgt, om jeg ikke ville være en del af bestyrelsen. Og lige pludseligt var valgt som formand. Jeg nåede aldrig at sige nej”, griner Bodil Hindsholm Hansen.

“Men du har gjort det så godt”, tilføjer Bjarne Sandal og sender en tanke til forgænger Ole Busch Madsen, som også fortjener stor tak.

Medmindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

SYDDANMARK

Assens

4. marts kl. 14.30. Vor Frue Kirkes Hus, Adelgade 18, Assens. Foredrag ved Mirco Reimer-Elster, formand for Grænsforeningen, med efterfølgende generalforsamling med dagsorden efter vedtægterne. Pris: Der kan købes kaffe/the med en bolle til 25 kr. Arrangeret i samarbejde med Vor Frue Kirkes Sogn.

Fredericia-Middelfart

18. februar kl. 19.00. 3. sal, Fredericia Bibliotek, Prinsessegade 27, Fredericia. Foredraget 'Flygtningelejren ved Fredericias gamle jernbaneremise 1945-1946' ved Morten Baarvig Thomsen, ph.d.-stipendiat i historie ved Syddansk Universitet. Han er også medforfatter til bogen 'Befrielsens skyggesider i Fredericia' udgivet af Museum Fredericia. Pris: 50 kr. Tilmelding på <https://fredericiabib.dk/arrangementer>. Arrangeret i samarbejde med Fredericia Bibliotek.

23. februar kl. 19.00. Middelfart-salen, KulturØen, Havnegade 6, Middelfart. Foredraget 'fra Påskekrisen til Jaruplund' ved Niels Ole Frederiksen, højskolemand og foredragsholder. Foredraget trækker tråde fra de historiske begivenheder til Niels Oles eget møde med det danske mindretal i Sydslesvig som lærer på Jaruplund Højskole. Pris: 60 kr. Tilmelding på <https://www.middelfartbibliotek.dk/arrangementer>. Arrangeret i samarbejde med Middelfart Kultur & Bibliotek.

9. marts kl. 19.00. Trinitatis Sognegård, Danmarksgade 61, Fredericia. Generalforsamling. Efterfølgende vil der være kaffebord og videoindslag om befrielsens skyggesider.

19. marts kl. 19.00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten. Årsmøde i kreds 20 om europæiske mindretal med foredrag ved Jens A. Christiansen, forhenværende generalsekretær for SSF. Pris: 80 kr. (bedes indbetalt til konto 7040 0001087567). Tilmelding senest 12. marts til rykind@bbsyd.dk eller 40 26 54 89. Arrangeret i samarbejde med Kreds 20 og Folkeuniversitetet i Vejle.

Fyn

23. februar kl. 19.00. Ringe Bibliotek, indgang fra Centrumpladsen, Algade 40, Ringe. Foredraget 'Drama Langs Ishavet – på sporet af den glemte krig i Finnmark' ved antropolog Ivan Bæhr. Pris: 50 kr. for medlemmer af GF eller Foreningen Norden (75 kr. for andre). Tilmelding senest 20. februar på <https://gf-fm.nemtilmeld.dk/13/>. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Nordens lokalafd. samt Faaborg-Midtfyn Bibliotekerne.

10. marts kl. 19.00. Sanderum Sognegård, Sanderumvej 129, Odense SV. Oplæg ved generalsekretær Thomas Rathlev Henriksen om den nye strategi og derefter generalforsamling med dagsorden efter vedtægterne.

Haderslev

10. februar kl. 19.00. Hotel Norden, Storegade 55, Haderslev. Afstemningsfest med festtale ved Jens A. Christiansen, forhenværende generalsekretær i Sydslesvigsk Forening (SSF), og fællessang ved

organist Astrid Thomsen. Pris: 100 kr. (betales ved indgangen). Tilmelding til Finn Lyster på 28 31 42 41 eller llstr@post12.tele.dk.

10. marts kl. 19.00. Hoptrup Efterskole, Hoptrup Hovedgade 11, Haderslev. Generalforsamling med tilhørende foredrag.

Kolding

10. februar kl. 19.00. Restaurant Skamlingsbanken, Skamlingvejen 123, Sjølund. Afstemningsfest på Skamlingsbanken med festtale af generalkonsul i Flensborg, Annette Lind. Herefter musik ved duoen MALM samt fællessang og kaffebord. Pris: 120 kr. Tilmeldingslink kan fås hos kolding@graenseforeningen.dk. Arrangeret i samarbejde med Skamlingsbankeselskabet, Genforenings- & Grænsemuseet, Dannebrogssamfundet, Christiansfeld Lokalhistoriske Arkiv og Forum Christiansfeld samt Kolding Kommune.

9. marts kl. 19.00. Kirkesalen på Sct. Jørgens gård, Hospitalsgade 4, Kolding. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Desuden kaffebord og foredrag ved medlem af foreningen, Michael Mikkelsen, om det Østrig-ungarske kejserriges historie, specielt grænsedragningerne efter 1. Verdenskrig.

19. marts kl. 19.00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten. Foredrag ved Jens A. Christiansen, forhenværende generalsekretær for SSF, om de europæiske mindretal. Pris: 100 kr. (bedes indbetalt til konto 7040 0001087567). Tilmelding senest 12. marts til rykind@bbsyd.dk eller 40 26 54 89. Arrangeret i samarbejde med Kreds 20 og Folkeuniversitetet i Vejle.

Sønderborg

18. februar kl. 18.30. *Knøs Gård i Hørup*. Besøg af forfatter Linda Lassen, der vil fortælle om sit eget liv og forfatterskab. Om medvind og modvind, forfattermyter, realiteter og inspiration. Pris: 50 kr. (gæster 100 kr.). Tilmelding senest 11. februar. Betaling til MobilePay 62465 eller bankkonto 9570-133 51546 (Husk at angive navn)

11. marts kl. 14.00. *Knøs Gård i Hørup*. Sangeftermiddag med Birgitte Romme og Ole Andersen. Pris: 25 kr. (gæster 50 kr.) Tilmelding senest 5. marts. Betaling på MobilePay 62465 eller bankkonto 9570-133 51546 (Husk at angive navn).

7. april kl. 19.00. *Multikulturhuset Sønderborg, Nørre Havnegade 15, Sønderborg*. Foredraget 'Sat her i forvirringstiden – et signalement af Danmark under hastig forandring' ved Mads Rykind-Eriksen, forstander på Rødding Højskole. Derefter generalforsamling efter vedtægterne. Tilmelding senest 31. marts på mobil 23709055 eller sonderborg@graenseforeningen.dk.

Tønder

10. februar kl. 18.30. *Kulturhuset Emanuel, Tøndervej 38a, Skærbæk*. Afstemningsfest med festtale ved Simon Faber, formand for Sprogforeningen. Der vil også være fællessang, spisning, korsang samt udstilling af afstemningsplakater og den originale afstemningsboks fra Astrup. Pris: 190 kr. Tilmelding senest 5. februar på www.kulturhus-emanuel.dk. Arrangeret i samarbejde med Kulturhuset Emanuel, Historisk Forening i Skærbæk og Foreningen Norden.

21. februar kl. 19.00. *Emmerlev Klev 8, Højer*. Pers Awten med båltale og fortælling ved Anne Marie Ludvigsen, museumsinspektør i Museum Sønderjylland. Pris: 130 kr. Tilmelding og betaling senest 14. februar til Lokalhistorisk Forening på konto 1551 6955670092 eller MobilePay 22182912 (husk at angive navn ved tilmelding). Arrangeret i samarbejde med Højer Lokalhistorisk Forening.

Vejle Vestereg

10. februar kl. 19.00. *Balle Forsamlingshus, Ballevej 50, Bredsten*. Afstemningsaften med foredrag af Benny Engelbrecht (S), formand for Folketingets Sydslesvigudvalg. Indimellem synger vi sange fra Højskolesangbogen, drikker kaffe/the med brød til. Pris: 100 kr. (bedes indbetalt til konto 0755 3225 667 577). Tilmelding senest 3. februar til rykind@bbsyd.dk eller 40 26 54 89. Arrangeret i samarbejde med Historisk Selskab for Sydøstjylland, Balle Valgmenighed og Balle Forsamlingshus.

4. marts kl. 16.30. *Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten*. Fortællinger fra grænselandet ved de tre grænselandsambassadører Maike Lohse, Kjeld Christiansen og Claus Jørn Jensen med tilhørende spisning. Herefter generalforsamling efter vedtægterne. Pris: 100 kr. (bedes indbetalt til konto 0755 3225 667 577). Tilmelding senest 25. marts til rykind@bbsyd.dk eller 4026 5489.

19. marts kl. 19.00. *Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten*. Årsmøde i kreds 20 om Europæiske mindretal med foredrag ved Jens A. Christiansen, forhenværende generalsekretær for SSF. Pris: 80 kr. (bedes indbetalt til konto 7040

0001087567). Tilmelding senest 12. marts til rykind@bbsyd.dk eller 40 26 54 89. Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet i Vejle.

14. april kl. 14.00. *Balle Valgmenigheds Kirkehus, Ballevej 41, Bredsten*. Fortællecafé om livet i grænselandet ved pastor Erik Ransby. Pris: kr. 40 (inkl. kaffe/the og brød, bedes indbetalt til konto 0755 3225 667 577). Tilmelding senest 7. april til rykind@bbsyd.dk eller 4026 5489. Arrangeret i samarbejde med Balle Valgmenighed.

Aabenraa

10. februar kl. 19.00. *Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa*. Afstemningsfest med fællessang, musikalsk underholdning, kaffe og brødtort. Pris: 150 kr. Tilmelding på <https://gfaa.nemtilmeld.dk/16/> (billetsalg åbner den 8. januar). Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden Aabenraa, Historisk Samfund for Sønderjylland, Sprogforeningen, Frederiksklubben og Sønderjysk Skoleforening.

19. marts kl. 16.00. *Hos Lone og Jens, Bjergholt 20, Aabenraa*. Læsekredsmøde med fokus på Karsten Skovs nyeste roman 'Ammi'. Under kaffen støder Karsten Skov til, hvorefter han indgår i en fælles samtale om bogen. Pris: 50 kr. (inkl. smørrebrød og drikkevarer). Tilmelding senest 18. marts på <https://gfaa.nemtilmeld.dk/13/>.

16. april kl. 19.30. *Folkehjem, Aabenraa*. Generalforsamling med Grænseforeningens formand Mirco Reimer-Elster som gæstetaler. Tilmelding på <https://gfaa.nemtilmeld.dk/17/>

MIDTJYLLAND

Randers–Mariagerfjord

8. februar kl. 15.00. Johanneskirken, Vorup Boulevard 29, 8940 Randers SV. Sønderjysk kaffebord og foredrag ved lokalforeningsformand Hasse Neldeberg Jørgensen, der fortæller om sit arbejde gemmen seks år som provst for de 22 menigheder i Dansk Kirke i Sydslesvig.

8. april kl. 18.00. Fritidscentrets kældercafé, Vestergade 15, Randers C. Fællesspisning og efterfølgende generalforsamling jf. vedtægterne. Pris: 50 kr. (for smørrebrød). Tilmelding senest 1. april til Anne Weinreich på 2743 4653 eller anne.wein49@gmail.com.

Ringkøbing og omegn

19. marts kl. 19.30. Aktivitetshuset Ringkøbing, Holmelunden 10, Ringkøbing. Foredraget 'Om at rejse ud og finde hjem' ved tidl. sognepræst i Randers, Flemming Kloster Poulsen. Pris: 100 kr. (inkl. kaffebord). Tilmelding senest 13. marts til ringkobing@graenseforeningen.dk eller 20 69 83 50, MobilePay #82888.

Silkeborg-Hammel

23. februar kl. 14.00. Kragelund plejecenter, Silkeborg. Foredraget 'Den sidste borgerkrig i Danmark' ved Jan Meyhoff Christensen og Kresten Thue Andersen, der fortæller om den 1. slesvigske krig, som udviklede sig imellem danskerne, de dansksindede og de tysksindede. Der kan købes kaffe/te og kage til 20 kr. OBS: Medbring egen kop. Arrangeret i samarbejde med aktivitetsudvalget i Funder og Kragelund menighedsråd.

24. februar kl. 19.00. Viborg Hovedbibliotek, Vesterbrogade 15, Viborg. Forfatteraften med Anna Elisabeth Jessen, der vil fortælle om sin sønderjyske romantrilogi – med særligt fokus på den nyeste udgivelse 'Verdensport'. Der serveres en kop kaffe/te. Pris: 65 kr. Tilmelding på bibliotekets hjemmeside: viborgbib.dk/arrangementer.dk. Arrangeret i samarbejde med Viborgegnens Grænseforening. OBS: Fællestransport fra Silkeborg til Viborg og retur kan aftales på jettethorupnielsen@gmail.com.

26. februar kl. 14.00. Medborgerhuset Lunden, Sal 3, Silkeborg. Foredraget 'Glücksborgerne' ved historiker Jørn Buch. Pris: 60 kr. (inkl. Kaffe/te og brød). Tilmelding på jettethorupnielsen@gmail.com eller 27589541. Arrangeret i samarbejde med Viborgegnens Grænseforening.

10. marts kl. 14.30. Medborgerhuset Lunden, Sal 3, Silkeborg. Gæstetale ved Jens A. Christiansen, forhenværende generalsekretær for Sydslesvigsk Forening, og derefter generalforsamling for Silkeborg-Hammel efter vedtægterne. Pris: 60 kr. (inkl. kaffe/te og brød). Tilmelding til jettethorupnielsen@gmail.com eller 27589541. Arrangeret i samarbejde med Viborgegnens Grænseforening.

18. marts kl. 19.30. De frivilliges Hus, Ll. Sct. Hans Gade 7, Viborg. Foredraget 'Delt glæde er dobbelt glæde' ved Viggo Jacobsen, forhenværende provst ved Dansk Kirke i Sydslesvig. Pris: 60 kr. (inkl. drikkevarer). Arrangeret i samarbejde med Viborgegnens Grænseforening.

13. april kl. 14.30. Medborgerhuset Lunden, Sal 3, Silkeborg. Foredraget 'Franciska Clausen – avantgardekunstneren fra Aabenraa' ved Sally Schlosser Schmidt, museumsinspektør. Pris: 60 kr. (inkl. Kaffe/te og brød). Tilmelding til jettethorupnielsen@gmail.com eller 27589541. Arrangeret i samarbejde med Viborgegnens Grænseforening. OBS: Fælleskørsel fra Viborgegnen ned til Silkeborg og retur aftales senest 12. april på 21843656 eller karenmarieravn@gmail.com

Skanderborg og omegn

16. februar kl. 19.00. Kirkecentret, Skanderup Kirke, Kirkebakken 10, Skanderborg. Grønlangkålpisning og foredraget 'Vejen til mine rødder – jeg er min mors hemmelighed' ved Lone Hansen, hvis mor forelskede sig i en tysk soldat under Besættelsen og fødte Lone, der voksede op hos kærlige adoptivforældre. Pris: 120 kr. Tilmelding til 22 48 64 73.

13. april kl. 19.30. Kirkecentret, Skanderup Kirke, Kirkebakken 10, Skanderborg. Foredrag ved Annette Lind, Generalkonsul i Flensborg, om arbejdet i Sydslesvig og det danske mindretal. Derefter generalforsamling med dagsorden efter vedtægterne.

Skjern - Tarm og Videbækegnen

17. februar kl. 19.00. Kirkehuset, Kirkegade 11, Tarm. Fortælling ved Lasse Rodewald, der er ny generalsekretær for det danske mindretals kulturelle hovedorganisation, Sydslesvigsk Forening (SSF). Pris: 75 kr. (inkl. godt kaffebord). Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com eller 51 92 09 00.

15. marts kl. 17.00. *Bechs Hotel, Storegade 4, Tarm.* Information og hjælp ift. digital svindel med efterfølgende lækker middag. Herefter generalforsamling. Pris: 150 kr. (inkl. mad og drikke). Tilmelding senest 8. marts til bo.trelborg@gmail.com eller 51 92 09 00.

Viborgeggen

24. februar kl. 19.00. *Viborg Hovedbibliotek, Vesterbrogade 15, Viborg.* Forfatteraften med Anna Elisabeth Jessen, der vil fortælle om sin sønderjyske romantrilogi – med særligt fokus på den nyeste udgivelse 'Verdensport'. Der serveres en kop kaffe/te. Pris: 65 kr. Tilmelding på bibliotekets hjemmeside: viborgbib.dk/arrangementer.dk. Arrangeret i samarbejde med Silkeborg-Hammels Grænseforening. OBS: Fællestransport fra Silkeborg til Viborg og retur kan aftales på jettethorupnielsen@gmail.com.

26. februar kl. 14.00. *Medborgerhuset Lunden, Sal 3, Silkeborg.* Foredraget 'Glücksborgerne' ved historiker Jørn Buch. Pris: 60 kr. (inkl. Kaffe/te og brød). Tilmelding på jettethorupnielsen@gmail.com eller 27589541. Arrangeret i samarbejde med Silkeborg-Hammels Grænseforening.

10. marts kl. 14.30. *Medborgerhuset Lunden, Sal 3, Silkeborg.* Gæstetale ved Jens A. Christiansen, forhenværende generalsekretær for Sydslesvigsk Forening. Pris: 60 kr. (inkl. kaffe/te og brød). Tilmelding til jettethorupnielsen@gmail.com eller 27589541. Arrangeret i samarbejde med Silkeborg-Hammels Grænseforening.

18. marts kl. 18.30. *De frivilliges Hus, Ll. Sct. Hans Gade 7, Viborg.* Generalforsamling med dagsor-

den efter vedtægterne. Derefter foredraget 'Delt glæde er dobbelt glæde' ved Viggo Jacobsen, forhenværende provst ved Dansk Kirke i Sydslesvig. Pris: 60 kr. (inkl. drikkevarer). Arrangeret i samarbejde med Silkeborg-Hammels Grænseforening.

13. april kl. 14.30. *Medborgerhuset Lunden, Sal 3, Silkeborg.* Foredraget 'Franciska Clausen – avantgardekunstneren fra Aabenraa' ved Sally Schlosser Schmidt, museumsinspektør. Pris: 60 kr. (inkl. Kaffe/te og brød). Tilmelding til jettethorupnielsen@gmail.com eller 27589541. Arrangeret i samarbejde med Silkeborg-Hammels Grænseforening. OBS: Fælleskørsel fra Viborgeggen ned til Silkeborg og retur aftales senest 12. april på 21843656 eller karenmarieravn@gmail.com

Aarhus

16. februar kl. 19.00. *Ellevang Kirke, Jellebakken 42, Risskov.* Foredraget 'Grønland – hvad nu?' ved folketingsmedlem Aaja Chemnitz (Inuit Ataqatigiit), der sætter fokus på ligeværd, anerkendelse og danskernes manglende viden om Grønland – og deler sine refleksioner om rigsfællesskabets fremtid og aktuelle politiske temaer. Pris: 75 kr. Tilmelding senest 13. februar til aarhus@graenseforeningen.dk. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden i Aarhus.

16. marts kl. 19.30. *Ellevang Kirke, Jellebakken 42, Risskov.* Foredraget 'Mikkelberg: Nordisk kunst og cricket i Sydslesvig' ved Lisbeth Bredholt Christensen, leder af Mikkelberg Kunstcenter, der fortæller om Mikkelbergs historie og dets udvikling som et af det danske mindretals ansigter udadtil. Herefter generalforsamling. Tilmelding

senest 13. marts til aarhus@graenseforeningen.dk.

7. april kl. 19.00. *Dokk1, Store Sal – Hack Kampmanns Plads 2, Aarhus C.* Foredraget 'Krig overalt' ved Peter Viggo Jakobsen fra Forsvarsakademiet, der giver sin analyse af verdens sikkerhedspolitiske tilstand og fremtidige udvikling. Pris: 125 kr. (særpris for medlemmer). Tilmelding senest 1. april til aarhus@graenseforeningen.dk.

NORDJYLLAND

Vendsyssel

15. februar kl. 12.00. *Vrå Sognegård, Sdr. Vråvej 11B, Vrå.* Afstemningsfest med foredrag ved Grænse-landsambassadørerne. Efterfølgende frokost. Pris: 80 kr. (inkl. øl/vand og snaps)

22. marts kl. 14.00. *Vrå Sognegård, Sdr. Vråvej 11B, Vrå.* Videoforedrag ved Journalist og kommunikationsmedarbejder Alexander Leicht Rygaard, der fortæller om hverdagsliv i grænselandet med anekdoter om medlemmer fra både det danske mindretal i Sydslesvig og fra det tyske mindretal i Danmark. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe og kage)

Nordvestjylland

24. marts kl. 12.00. *Snedsted Sognegård, Snedstedvej 138, Snedsted.* Generalforsamling og foredrag ved Thomas Rathlev Henriksen, generalsekretær for Grænseforeningen, og Christian Lagoni, generalsekretær for Foreningen Norden. Pris: 50 kr. for frokost. Tilmelding til Jørgen Bruun Christensen på 20217964 eller nordvestjylland@graenseforeningen.dk

SJÆLLAND

Guldborgsund

10. marts kl. 19.00. *Sognets Hus, Kirkestræde 6, Maribo.* Generalforsamling for Guldborgsund og Lolland med efterfølgende foredrag 'Dansk Grænselære' ved cand. mag. i historie Troels Peter Roland. Tilmelding senest 8. marts til 50 22 67 00/22 93 46 96 eller zorba@mail.tele.dk/tiv65@hotmail.com. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Lolland.

Lolland

10. marts kl. 19.00. *Sognets Hus, Kirkestræde 6, Maribo.* Generalforsamling for Guldborgsund og Lolland med efterfølgende foredrag 'Dansk Grænselære' ved cand. mag. i historie Troels Peter Roland. Tilmelding senest 8. marts til 50 22 67 00/22 93 46 96 eller zorba@mail.tele.dk/tiv65@hotmail.com. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Guldborgsund.

Ringsted

17. februar kl. 19.00. *Kulturhuset Søgade 3, Ringsted.* Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efter generalforsamlingen præsenteres programmet for tredagesturen 2026. Derefter fortæller Ralph Mølders og Hans-Willy Bautz om deres nye historiske romaner.

17. marts kl. 19.00. *Klostermarks-kirken, Ahorn Allé 46 C, Ringsted.* Sangaften med Grethe Larsen og John Schou. Der serveres kaffe/te og hjemmebagt kage. Pris: 50 kr. for medlemmer (75. for gæster).

Sorø

4. marts kl. 19.00. *Værkerne i Sorø, Frederiksvej 27, lokale 111, Sorø.* Foredraget 'Jeg vil aflægge

vidnesbyrd til det sidste' om det løfte, som Victor Klemperer gav sig selv ved Hitlers magtovertagelse i Tyskland i januar 1933. Pris: 50 kr.

8. april kl. 19.00. *Værkerne i Sorø, Frederiksvej 27, lokale 111, Sorø.* Generalforsamling med tilhørende forhåndsorientering om turen til Berlin ved Peter Hammer. Der serveres tapas og vin/vand.

HØVEDSTADEN

Frederiksborg

18. februar kl. 14.00. *Kedelhuset, Fredensvej 12B, 3400 Hillerød.* Foredraget 'Hvor går grænsen?' ved Thomas Rathlev Henriksen, Grænseforeningens generalsekretær, der vil fortælle om Grænseforeningens arbejde i nutiden og fremtiden. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe og kage). Tilmelding til bent@panikrejser.dk eller 61 22 92 55.

25. marts kl. 14.00. *Kedelhuset, Fredensvej 12B, 3400 Hillerød.* Besøg af forfatter og kulturredaktør Hans Christian Davidsen, der vil fortælle om sin seneste bog 'Lige på Grænsen – Her er fortiden aldrig helt forbi'. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe og kage). Tilmelding til bent@panikrejser.dk eller 61 22 92 55.

Hørsholm, Det Grønne Område og Gentofte

23. marts kl. 19.30. *Hørsholm Sognegård, Barakstien 2, Hørsholm.* Indgang fra ridebanen. Kombineret sang- og foredragsaften ved Gitte Hougaard-Werner, formand for SSF, og Kirsten Vognsen Weiss, næstformand for SSF, om det at være sydslesviger i dagligdagen. Pris: 50 kr. (Der serveres sandwich, et glas vin og vand).

København og Frederiksberg

11. februar kl. 18. *Allegade 11, Frederiksberg.* 10. februar mødet afholdes på kellerdirk/Haven. Menuen vil, som de tidligere år, være gule ærter med hamburgerryg og pølse, pandekager samt kaffe mv. Hertil foredraget 'Lige på Grænsen' ved Hans Christian Davidsen. Pris: 275 kr. Tilmelding til kobenhavn@graenseforeningen.dk.

25. marts kl. 19.30. *Chr. V salen, Skt. Petri Kirke, Sankt Peders Stræde 1, København.* Foredrag ved Annette Lind, Danmarks generalkonsul i Flensborg, der vil fortælle om generalkonsulatets rolle i det dansk-tyske grænseland og dets virke som bindeled mellem kulturer, mennesker, myndigheder og mindretal. Tilmelding senest 18. marts til koebenhavn@graenseforeningen.dk. Arrangeret i samarbejde med Dansk-Tysk Selskab.

Grænseforeningens sekretariat

20.-22. februar. *Messecenter Herning, Vardevej 1, Herning.* Feriemessen med stand C2918. Kom og få tips og inspiration til, hvad du kan opleve i Sydslesvig – og mød repræsentanter fra Sydslesvigsk Forening, Det Danske Centralbibliotek og Grænseforeningen i Messecenter Herning på stand C2918.

4.-5. marts. *Bella Center, Center Blvd. 5, København.* Lærfest med stand 424. Er du skoleinteresseret, er du meget velkommen til at kigge forbi os på stand 424, hvor du finder os og vores samarbejdspartnere fra Syd- og Nordslesvig.

7. marts kl. 09.00. *Milling Hotel Park, Viaduktvej 28, Middelfart.* Lokalforeningsmøde. Program og mere information følger. Invitationerne sendes ud på mail, og

tilmeldingen sker online eller ved kontakt til sekretariatet.

14.-15. marts. Øksnehallen, Halmtorvet 11, København.
Historiske Dage med stand 19.
På programmet er bl.a. Lasse Rodewald, generalsekretær i SSF, i en samtale med Julie Arnfred Bojesen, Ukraine-ekspert, om hvorvidt erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland kan bruges som model for fred i nutidens Europa. Hør også forfatterne Jens Christian Hansen og Flemming Højbo tale om handelsimperiet Jebsen & Co. Begge oplæg modereres af Poul Struve Nielsen, redaktør på magasinet Grænsen.

16.-18. marts. Sydslesvigturen.
Grænseforeningens sekretariat står bag endnu en fælles busrejse til Sydslesvig. Turen bliver med samme indhold som den første, nemlig 70-året for København-Bonn Erklæringerne.

SKAL JERES LOKAL-FORENINGSARRANGEMENTER MED I MAGASINET GRÆNSEN OG MED I ET FYSISK PROGRAM

Så sørg for, at jeres lokalforenings-side på Grænseforeningens hjemmeside er opdateret. Så samler vi alle arrangementerne til magasinet og i et program efter følgende deadline:

Magasinet Grænsen:
Deadline: 5. marts 2026
Udgivelse: 3. april 2026

Lokalforeningsprogram:
Deadline: 3. maj 2026.
Udgivelse: 10. juni 2026.

Vær opmærksom på, at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over fem dage.

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@grænseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protector: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand
Mirco Reimer-Elster
mre@grænseforeningen.dk

Generalsekretær
Thomas Rathlev Henriksen
th@grænseforeningen.dk

Vision: Hvorfor eksisterer vi?

- Grænseforeningen eksisterer for at fremme og støtte dansk sprog og kultur i Sydslesvig og for at øge kendskabet til og forståelsen for grænselandets forhold.

Mission: Hvorhen vil vi?

- Grænseforeningen vil arbejde for et bredt folkeligt kendskab til forholdene i Sydslesvig og grænselandet.
- Grænseforeningen vil bidrage til en så dansk tilværelse som muligt syd for grænsen.
- Grænseforeningen vil bistå i at styrke de stærke sproglige og kulturelle bånd hen over grænsen.

Aktion: Hvad gør vi for at nå derhen?

- Grænseforeningen bygger bro hen over grænsen ved at pleje eksisterende forbindelser og udvikle

- nye fællesskaber mellem det danske mindretal i Sydslesvig og Danmark.
- Grænseforeningens lokalforeninger spiller en nøglerolle i mødet over grænsen.
 - Grænseforeningen oplyser om vigtigheden af Danmarks fortsatte støtte til dansk sprog og kultur syd for grænsen.

Værdier: Hvilke principper guider vores måde at arbejde på?

- Grænseforeningen har et historisk ansvar for at støtte det danske mindretal i Sydslesvig.
- Grænseforeningens arbejde er baseret på et åbent og tillidsfuldt samarbejde med flertal og mindretal i grænselandet.
- Grænseforeningens arbejde er baseret på en overbevisning om, at fællesskab er drivkraften bag fremskridt.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Mirco Reimer-Elster, Glostrup

1. næstformand: Else Tornbo, Sønderborg

2. næstformand: Horst-Werner Knüppel, Skjern

Region Syddanmark

Mogens Ladegaard, Grejs
Jens Overgaard, Aabenraa
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Horst-Werner Knüppel, Skjern
Karen Marie Ravn, Kjellerup

Region Nordjylland

Karsten Frederiksen, Brønderslev
Ane Dragsbæk Poulsen, Thisted

Region Sjælland

Stig Andersen, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Steen Skovhus, Ishøj
Erling Rørdam, Hørsholm

GRÆNSEFORENINGEN

Foto: Freja Giebel, Grænseforeningen.

Lill Magill, formand for årsmødeudvalget i Sydslesvigsk Forening (SSF), med årsmødeplakaten.

Plakat for årsmøderne 2026 præsenteret

“Den er grafisk spændende, måske lidt nøgtern. Inspireret af ord som udvikling, forskellighed og identitet. Der er flere facetter, henholdsvis perspektiver, og selvfølgelig de danske farver,” sagde Lill Magill, formand for årsmødeudvalget i Sydslesvigsk Forening (SSF), da hun præsenterede plakaten for årsmøderne 2026.

Plakaten er en grafisk fremstilling i røde og hvide farver af årsmødets slogan: Friheden til at være nogen! Plakaten er lavet af Christian Prasno, som er copy og layout-medarbejder i Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU). Årsmøderne finder sted fra den 29. til den 31. maj 2026.